

GÖTEBORGS UNIVERSITET

HANDELSHÖGSKOLAN

Svenska företags redovisning om biologisk mångfald
under 2010-talet

Kandidatuppsats i redovisning

Vårterminen 2021

Handledare: Peter Beusch

Författare:

Lovisa Genlid Johansson

Andreas Hernbo

Sammanfattning

Titel: Svenska företags redovisning om biologisk mångfald under 2010-talet

Författare: Lovisa Genlid Johansson och Andreas Hernbo

Handledare: Peter Beusch

Bakgrund och problem: Förlust av biologisk mångfald är ett av de största hoten mot mänskligheten. Företag har ett stort ansvar att rapportera om dess påverkan på naturen, dels för att säkra verksamhetens produktion och dels för att bevara sin legitimitet hos intressenter. En ny studie visar dock att biologisk mångfald är det lägst prioriterade FN-målet att rapportera kring. Ur detta uppstår ett behov av att följa och analysera utvecklingen av rapportering kring biologisk mångfald.

Syfte: Att utveckla förståelsen för utvecklingen av de största svenska börsbolagens rapportering om biologisk mångfald samt de motiv som kan ligga bakom rapporteringens innehåll.

Metod: Års- och hållbarhetsredovisningar samt text på webbsidor från de största bolagen från 2015 respektive 2020 har studerats utifrån en kvantitativ och kvalitativ innehållsanalys. Resultatet jämförs med resultat från liknande studier.

Slutsats: Studien visar att rapportering kring biologisk mångfald har ökat i omfång och detaljrikedom de senaste decennierna. Fler bolag rapporterar om biologisk mångfald och fler sätter upp mål för ämnet. Ökningen syns både för de bolag vars verksamhet löper stor risk att drabbas hårt av förlust av biologisk mångfald och de som löper mindre risk. Företag med en starkare riskexponering rapporterar om starkare åtaganden. Rapporteringen tycks göra både för att försvara sin legitimitet gentemot olika intressenter och för att visa på att de säkrar tillgången till viktiga insatsvaror och ekosystemtjänster.

Nyckelord: Biologisk mångfald, hållbarhetsredovisning, legitimitetsteori, impression management, organisatoriska fasader.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Bakgrund	1
1.2. Problemdiskussion	2
1.3. Frågeställningar	4
1.4. Syfte	5
2. Referensram och teori	5
2.1. Förståelse för området	5
2.2. Kodningsmodeller	9
2.3. Systemorienterade teorier	11
2.4. Analysmodell	16
3. Metod	17
3.1. Urval	17
3.2. Sökmetod	19
3.3. Innehållsanalys	20
4. Empiri	24
4.1. Redovisning 2015	24
4.2. Redovisning 2020	28
4.3. Information från från företagens webbsidor	32
5. Analys	35
5.1. Statistiska skillnader	35
5.2. Tematiska mönster	39
5.3. Skillnader mellan webbsidor och rapporter	44
5.4. Jämförelse med tidigare resultat	46
6. Slutsats	48
7. Förslag till vidare forskning	49
8. Referenser	50

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Mänsklighetens utveckling får allt större konsekvenser för livet på vår planet. Artutrotningen har nått en hastighet som är mellan 1 000 och 10 000 gånger snabbare än den någonsin har varit (Millennium Ecosystem Assessment, 2005). Samtidigt vet vi att mänskligt liv inte kan upprätthållas utan fungerande ekosystem. FN:s konvention för biologisk mångfald antogs 1992 och ratificerades av Sverige året efter (Naturvårdsverket, 2021a). Genom det har världens länder fastslagit att bevarandet av den biologiska mångfalden är ett gemensamt ansvar för alla världens länder, att den är allvarligt hotad på grund av mänsklig aktivitet och att den är kritiskt för att världens växande befolkning ska kunna tillgodogöras basbehov som mat och god hälsa (CBD, u.å.).

Som ett av Europas mest glesbefolkade länder med en bred variation av ekosystem har vi stora naturvärden att beskydda. Med olika sorters biom som tempererade lövskogar, ängs- och myrmarker, arktiska barrskogar, fjällandskap och skärgårdar har vi naturtillgångar som är världsunika. Nästan 100 000 sjöar och nära 28 000 vattendrag ger en god tillgång till färskvatten och en stor variation av livsformer (SMHI 1, 2010; SMHI 2, 2021). Samtidigt förväntas en stor andel av de naturresurser som finns i dessa miljöer generera avkastning genom exploatering. Av all produktiv skogsmark är uppbär sex procent ett formellt skydd (Naturvårdsverket, 2021b). Totalt är ca 14,5 procent av Sveriges yta under någon form av naturskydd, mestadels fjällmiljö (Naturvårdsverket, 2021c).

Stockholm Resilience Center har tagit fram en modell över vad de kallar planetära gränser. De planetära gränserna är nio olika miljöprocesser som riskerar vår möjlighet att leva på den här planeten (Stockholm Resilience Center, u.å.). Några av dem är klimatförändring, färskvattenanvändning och förändrad markanvändning som till exempel utdikning och avskogning (Stockholms Universitet,

2015). Fyra av nio planetära gränser bedöms vara överskridna, och av de fyra bedöms förlust av biologisk mångfald vara en av två mest långtgångna (Steffen m.fl., 2015).

Trots att vi känner till problemen med den minskade biologiska mångfalden så lyckas vi inte vända den negativa trenden. World Economic Forum rankar förlust av biologisk mångfald som det fjärde största hotet mot världen och vår samhällsordning (World Economic Forum, 2 u.å.). Det är en uppvärdering sedan 2015 då problemet rankades som det tionde största hotet (World Economic Forum 1, u.å.). Vi blir allt mer medvetna om att situationen är akut men trots det så är det få aktörer som åtar sig att bidra till långsiktigt hållbara lösningar.

1.2. Problemdiskussion

I Agenda 2030 stipuleras att företag har ett stort ansvar för att våra samhällen ska bli hållbara (UNDP, 2021). Sveriges regering fastslår att samarbeten med och inom näringslivet utgör grundbultar i arbetet med att nå agendans mål (Finansdepartementet, 2018). Utöver det har ett 40-tal av landets största näringslivsorganisationer signerat gemensamma åtaganden med staten, genom den statliga biståndsmyndigheten SIDA, där de fastslår att det är nödvändigt att företag aktivt bidrar i omställningen om de satta målen ska vara möjliga att uppnå (SIDA 1, 2021; SIDA 2, 2021).

I en värld där förståelsen för behovet av den biologiska mångfalden stärks och insatserna för att skydda den ökar, ökar också företags behov av att rapportera om vilken påverkan deras verksamhet har. Företag inser att de behöver minimera sin negativa påverkan, genom att genomföra särskilda skyddsinsatser och/eller bidra till att restaurera havererade ekosystem. Förståelsen för att de ekosystemtjänster som säkras av den biologiska mångfalden faktiskt är nödvändig för många företags lönsamhet är en av drivkrafterna (Spurgeon, 2008; Bhattacharya och Managi, 2013; F&C, 2004). Men för många företag handlar det om att kunna uppvisa att de är moderna organisationer som är väl anpassade till det samhälle

som de finns i och att de är företag som konsumenter, leverantörer och andra intressenter är villiga att interagera med (Meyer och Rowan, 1977; Deegan, 2002). Det senare gör dem känsliga för negativ publicitet och beroende av att ständigt vinna intressenternas anseende.

Internationellt har forskning och samhällsdiskussion bidragit till att utveckla förståelsen för vad som driver företag till att rapportera om biologisk mångfald. Mellan 2013 och 2020 har ett 40-tal artiklar om redovisning och biologisk mångfald publicerats i välrenommerade vetenskapliga tidskrifter (Roberts m.fl., 2020). Bland dessa utgick flest ifrån legitimitetsteori. Teorin visar på ett behov av att förstå vad ett företag behöver göra och uppvisa för att anses bedriva legitima verksamheter av sina intressenter. Intressenter som leverantörer, ägare, personal, stater och kunder. När vi som samhälle förstår våra beroenden av resilienta ekosystem innebär det att vi kommer att anse att företag som hotar dessa inte bör vara en del av vår ekonomi. Då upphör intressenter att interagera med de företagen. Det innebär att det är viktigt att kunna påvisa ekologisk hänsyn för att få utrymme på marknaden eller för att få tillgång till naturresurser.

Kunskapen om företags direkta beroende av fungerande ekosystem ökar också. Ekosystem förser viktiga industrier med insatsvaror och ekosystemtjänster som de är direkt beroende av. Utöver det finns det ett stort antal företag som har ett intresse av att se över hur deras verksamheter påverkar den biologiska mångfalden på grund av att deras verksamhet har en starkt negativ inverkan på den. (Spurgeon, 2008)

Sedan 2017 finns ett lagstadgat krav på att större bolag årligen ska upprätta en hållbarhetsredovisning (Riksdagen, 2016). Den reglerar vad hållbarhetsrapporten ska innehålla. Företag behöver redovisa affärsmodeller, policys och risker i hållbarhetsaspekten. Lagen reglerar också vilka övergripande ämnen som ska behandlas, exempelvis miljö. Dock ger den inte någon konkret modell för utformningen av rapporten eller vilka specifika frågor inom de angivna ämnena som ska behandlas. Det lämnas öppet för tolkning. Detta innebär att det kan skilja

sig väsentligt i vad, hur och i vilken utsträckning företagen redovisar om hållbarhet. Ämnen så specifika som biologisk mångfald är därför i praktiken fortfarande valfritt att rapportera om.

En enkätstudie från KPMG (KPMG 1, u.å.) jämför hur mycket företag, både i Sverige och internationellt, rapporterar kring sina verksamheter i förhållande till FN:s globala hållbarhetsmål. Enkäten skickades till de 100 största bolagen i 52 länder. Svaren visar att det hållbarhetsmål som är minst rapporterat kring är biologisk mångfald. Mindre än fem procent av svenska företag har identifierat förlusten av biologisk mångfald som en risk för verksamheten och en tredjedel rapporterar om sin påverkan på naturen (KPMG 1, u.å.; KPMG 2, u.å.).

Kunskapen om riskerna med en minskad biologisk mångfald och företagens beroendeförhållande till biologisk mångfald ökar alltså samtidigt som endast en mindre andel av bolagen ser nödvändigheten av att rapportera om det. År 2010 kunde en svagt ökande trend i företagens rapportering urskiljas (Rimmel och Jonäll, 2013). Men det finns ingen undersökning som visar hur utbredd rapporteringen är idag. Ur det uppstår ett behov av att följa utvecklingen av företagens rapportering och analysera varför företag väljer att inkludera information om biologisk mångfald i sin rapportering. Den externa pressen och hotet om att förlora verksamhetens legitimitet utgör ett av flera motiv till att informera om hur företaget hanterar konflikter mellan den egna produktionen och värnandet om den biologiska mångfalden. Kunskap om vad som motiverar företag till rapportering kan potentiellt bidra till att företag kan anpassa sin verksamhet efter intressenters förväntningar, önskemål och behov. Dessutom är den viktig för att samhället ska kunna reglera policys, lagar och andra normsystem för att uppmuntra företag att transparent redovisa sin påverkan och eventuellt vidta ytterligare åtgärder för att värna den biologiska mångfalden.

1.3. Frågeställningar

- Hur har de största svenska börsbolagens redovisning om biologisk mångfald förändrats över det senaste decenniet?
- På vilka sätt kan förändringarna i dessa bolags redovisning om biologisk mångfald förklaras genom systemorienterad redovisningsteori?

-
- På vilket sätt skiljer sig rapportering om biologisk mångfald i års- och hållbarhetsredovisningar från information som dessa bolag tillgängliggör på sina webbplatser?

1.4. Syfte

Syftet med vår rapport är att utveckla förståelsen för utvecklingen av de största börsbolagens rapportering om biologisk mångfald samt de motiv som kan ligga bakom rapporteringens omfattning och de aktiviteter som rapporteras. En starkt insikt om vad som driver företag till att rapportera om biologisk mångfald kan både bidra till beslutsfattande inom näringslivet men också till hur det offentliga kan påverka vilken information som företag producerar och offentliggör.

2. Referensram och teori

2.1. Förståelse för området

2.1.1. Begreppsdefinition

Biologisk mångfald definieras som variationsrikedom inom arters genpooler, mellan arter inom ekosystem samt mellan ekosystem inom geografiska områden (Spurgeon, 2008; Millennium Ecosystem Assessment, 2005; F&C, 2004; FN, 1992). Det är alltså ett begrepp som innefattar livsformer och deras beroenden av varandra på flera nivåer, från genetisk variation inom en art till variation av biom. Om den biologiska mångfalden minskar så innebär det att arter och ekosystem får en försvagad motståndskraft mot störningar och återhämtar sig sämre efter negativ påverkan (Winn och Pogutz, 2013). De får en försvagad resiliens. När variationen avtar blir alltså ekosystem och arter mer fragila och lyckas sämre med att omorganisera sig för att absorbera förändringar som de utsätts för genom exempelvis mänsklig påverkan eller naturkatastrofer. Ett exempel som tydliggör vikten av en stor biologisk mångfald och resilienta ekosystem är att en större genetisk variation, artrikedom och skillnader i naturmiljöer bidrar till fler naturliga barriärer för smittspridning både lokalt och globalt (Magnusson, 2020). I

biologiskt homogena miljöer kan sjukdomar enklare anpassa sig för att spridas mellan arter och över större geografiska avstånd.

Mänskligheten är beroende av fungerande ekosystem och en variation av och i dessa system för att överleva (Steffen m.fl., 2015). De olika nyttor som mänskligheten får av ekosystemen kallas för ekosystemtjänster och innefattar allt från syreproduktion och pollinering av våra grödor till tillgång till specifika ämnen som extraheras ur växter och djur för vår läkemedelsproduktion (Winn och Pogutz, 2013). Många företag är beroende av ekosystemtjänster för att deras verksamhet ska fungera och vara lönsam (Bhattacharya och Managi, 2013; Spurgeon, 2008). Välfungerande skogsmark kan förse ett företag med trä, fibrer, livsmedel, vattenrening, skydd från extremväder, möjligheter till ekoturism eller estetiska och rekreationella värden för att nämna några exempel (Winn och Pogutz, 2013). Andra biom och ekosystem levererar ytterligare fler ekosystemtjänster.

2.1.2. Varför företag ska rapportera om biologisk mångfald

När medvetenheten om den biologiska mångfaldens betydelse och riskerna med att den försvagas ökar så stärks allmänhetens intresse av att följa hur företags verksamheter påverkar den. Om ett företags verksamhet utgör en risk för den biologiska mångfalden så har det intresse av att aktivt delta i diskussionen om dess påverkan för att bibehålla goda relationer med oroad intressenter (Boiral, 2014). Annars finns det risk för att det uppstår sociala problem för företaget eftersom intressenter inte är lika benägna att interagera med företag vars verksamhet uppfattas som skadlig eller omoralisk (Boiral m.fl., 2017; Mayer och Rowan, 1975; Mobus, 2005). Rapporteringen är alltså nödvändig för att kunna påverka hur företaget uppfattas. Ytterligare en anledning till att rapportera om biologisk mångfald är att utveckla relationerna till statliga organ eller expertorganisationer som kan behövas som allierade för att företaget ska kunna utveckla sin förståelse för hur det bör förhålla sig till risker förknippade med förlust av biologisk mångfald (Grabsch m.fl., 2010).

Företags beroende till den biologiska mångfalden innebär att de riskerar problem som försämrad tillgång till insatsvaror, ökade upphandlingskostnader och försämrad kvalitet i produktionen (Bhattacharya och Managi, 2013). Även om dessa risker ofta är svåra att uppskatta så innebär det materiella risker för företaget, och därmed finansiella risker för investerare (F&C, 2004). Rapportering om biologisk mångfald kan alltså vara nödvändig för att intressenter ska vara villiga att placera kapital i företaget.

Genom att rapportera om biologisk mångfald kan företaget bidra till en starkare förståelse för hur vi ska organisera produktionen våra samhällen på ett hållbart sätt. Redovisning är inte enbart historieskrivande processer som neutralt beskriver vad ett företag är och gör, det är något som formar vår samtid genom att beskriva vad som är viktigt. Det är alltså inte bara viktigt för företagets skull att det berättar om biologisk mångfald, utan det finns även ett samhällsvärde i det. Utifrån att biologisk mångfald inte enbart är viktigt för mänsklighetens skull så går det även att argumentera för att rapportering för biologisk mångfald är viktigt ur andra perspektiv än de som sätter människan i centrum. (Jones och Solomon, 2013)

2.1.3 Redovisning om biologisk mångfald i Sverige

Rimmel och Jonäll (2013) studerade mellan åren 2005 och 2010 OMX30-bolagens rapportering av biologisk mångfald och dess utveckling. De båda menar att svenska företags redovisning om biologisk mångfald är ett ämne som det finns väldigt lite forskning om. Den empiriska studien visar på en svagt ökande, men begränsad och generell, rapportering där endast ett av bolagen som granskades hade en ingående beskrivning av sin påverkan samt en handlingsplan för att hantera problemen. Studien genomfördes under en tidsperiod då hållbarhetsredovisning inte var reglerad i svensk lagstiftning. Hållbarhetsredovisning var alltså frivilligt. Författarna menar att rapportering av biologisk mångfald tenderar att användas som ett verktyg för att legitimera sin verksamhet gentemot intressenter i enlighet med legitimitetsteori. (Rimmel och Jonäll, 2013)

När lagkravet för hållbarhetsredovisning trädde i kraft 2017 innebar det utöver det sociala trycket ett ytterligare institutionellt tryck för att ge information. Ökad reglering av hållbarhetsredovisning internationellt har dock lett till en ökad informationsmängd samtidigt som problem med kvalitativ rapportering och verkliga prestationer kvarstår (Boiral, 2014).

Det finns flera anledningar till att företag väljer att upprätta en hållbarhetsredovisning. Sedan 2017 har alla företag över en viss storlek en lagstadgad skyldighet att göra det (Riksdagen, 2016). Lagen ställer dock bara krav på att företagen ska rapportera om miljö, sociala förhållanden, personal, respekt för mänskliga rättigheter och motverkande av korruption i allmänhet (Bolagsverket, 2019). Det finns inga vidare krav på redovisningens omfattning eller hur specifik den ska vara. Det gör att rapportering om biologisk mångfald fortfarande är frivilligt.

I företagets revision kontrollerar revisorerna enbart om innehållet i hållbarhetsrapporterna uppfyller lagkraven och inte äktheten i informationen (PWC, u.å.). Det innebär att det inte finns en tredje part som styrker det som företagen uppger i sina hållbarhetsrapporter.

Bolag engagerar sig ofta i omfattande hållbarhetsrapportering i syfte att försvara sin position på marknaden och på grund av ett överhängande hot om att förlora anseende hos intressenter. Rädsla för negativ publicitet och dåligt rykte kan driva fram beslut om rapporteringens omfattning och innehåll i vissa företag. Hos andra uppstår en möjlighet att visa upp bilden av att vara en del av lösningen på de hållbarhetsproblem som samhället står inför. Oavsett vilket så finns det ett gap mellan vad bolag uttrycker om hållbarhet och vad de faktiskt gör. Diskrepans mellan bolags uttryck, beslutsfattande och handlingar uppkommer på grund av motstridiga intressen som ska tillfredsställas för att legitimitet ska upprätthållas. Detta är å ena sidan problematiskt på så sätt att opålitlig rapportering försvårar utvärdering av bolaget för intressenter och allmänheten, men kan å andra sidan vara fördelaktigt för bolagen och allmänheten då det ger utrymme för att på sikt utveckla verksamheten hållbarhetsmässigt genom visioner och mål. (Cho m.fl., 2015)

2.2. Kodningsmodeller

2.2.1. Kategorisering av företag efter riskexponering

För att uppskatta vilka företag som löper störst risk att påverka den biologiska mångfalden negativt så använder sig flera studier av en riskgradering av branscher genomförd av F&C Assessment Management 2004, numera BMO Global Asset Management (t.ex. Rimmel och Jonäll, 2013; Adler m.fl., 2018; Hassan m.fl., 2020; Addison m.fl., 2019; Grabsch m.fl., 2010; KPMG 1, u.å.; F&C, 2004). Användning av samma kategoriseringsmodell för företagen i flera studier gör dem mer jämförbara med varandra. Rapporten grupperar Londonbörsens företag i branscher och delar in dessa branscher i tre riskzoner beroende på hur branscherna påverkar biologisk mångfald genom sin verksamhet.

- Den röda zonen innehåller branscher vars företag som mest sannolikt är sårbara för risker förknippade med negativ inverkan på biologisk mångfald. Dessa risker är sannolikt påtagliga.
- Den gula zonen innehåller branscher som innehåller vissa företag som sannolikt är sårbara för risker förknippade med negativ inverkan på biologisk mångfald. Dessa risker kan vara påtagliga.
- Den gröna zonen innehåller branscher med få företag som sannolikt är sårbara för risker förknippade med negativ inverkan på biologisk mångfald. Dessa risker anses vara svåra att bedöma på grund av att de är små, om de överhuvudtaget är relevanta. (F&C, 2004)

Rangordningen visar på ett dialektiskt förhållande mellan högriskföretag och den biologiska mångfalden, vilket innebär att de påverkas samtidigt som de påverkar (F&C, 2004; Bhattacharya och Managi, 2013; Winn och Pogutz, 2013). Detta innebär att de risker som riskkategoriseringen syftar på inte enbart är risker för den biologiska mångfalden eller risker för företagen, utan många gånger utgör risker för de båda. Riskkategoriseringen möjliggör analys av mönster samt

huruvida externa incitament spelar in i rapporteringens utformning och omfattning. Bilaga 1 visar hur F&C (2004) kategoriserar branscher.

2.2.2. Klassificering av information

Det finns flera exempel på metoder för att kodifiera information från hållbarhetsrapporter för att kunna genomföra kvantitativa innehållsanalyser. Det senaste decenniet har tre olika system använts i artiklar om redovisning och biologisk mångfald som har publicerats i välrenommerade tidskrifter (Roberts m.fl., 2020).

Ett av dem kategoriserar information från företaget efter om det sätter mål eller gör åtaganden för att värna den biologiska mångfalden. Kategorierna är:

- Rapportering som inte innehåller information om biologisk mångfald.
- Rapportering som nämner biologisk mångfald.
- Rapportering som visar åtaganden och/eller mål för biologisk mångfald.
- Rapportering som visar åtaganden och/eller sätter upp mål som är specifika, mätbara och/eller tidsbundna. (Addison m.fl., 2019)

Ett mål eller åtagande anses vara specifikt när det kontrolleras av eller utförs i samarbete med en tredje part utan ekonomiska beroenden till företagets verksamhet. Det kan också anses vara specifikt när en tredje part granskar att väldefinierade mål eller åtaganden är uppfyllda, exempelvis genom certifiering av verksamhet. Mätbart och/eller tidsbundet är ett mål eller åtagande som antingen uttrycks i siffror eller som avser en definierad förändring under ett bestämt tidsintervall. (Addison m.fl., 2019)

Den sista kategorin är utformad på det sättet eftersom att ingen tredje part granskar påståenden i företags information. Om målet eller åtagandet ska uppfyllas i samarbete med en tredje part så bidrar den till målets eller åtagandets legitimitet eftersom den är delaktig i och kan kommentera uppfyllelsen. Att uppfyllelsen av ett mål eller åtagande granskas av tredje part stärker också

äktheten i företags påståenden om måluppfyllelse. När ett mål eller åtagande är mätbart eller tidssatt så möjliggör det att tredje part på eget initiativ granskar påstådd måluppfyllelse och kan uppmärksamma om företag sprider felaktig information om dem. (Addison m.fl., 2019)

Företag som sätter mätbara eller tidssatta mål utsätter sig alltså i större utsträckning för risk för kritik än de som endast sätter mer generella åtaganden eller mål. Att ett företag endast nämner biologisk mångfald i sin information utan att sätta mål eller åtaganden är en separat kategori eftersom det potentiellt innebär att företaget har en medvetenhet om risker som antingen är kopplade specifikt till dess verksamhets relation till biologisk mångfald eller risker för våra samhällen och vår värld mer generellt. En sådan medvetenhet kan finnas trots att företaget inte beskriver att det ämnar hantera dessa risker. Varje företag tilldelas endast en kategori. Då i första hand efter mål/åtaganden som är specifika, mätbara och/eller tidsbundna, i andra hand efter om mål/åtaganden finns, i tredje hand om biologisk mångfald omnämns utan att mål/åtaganden finns och i sista hand om biologisk mångfald inte omnämns. (Addison m.fl., 2019)

2.3. Systemorienterade teorier

2.3.1. Legitimitetsteori och institutionell teori

I forskning om biologisk mångfald och redovisning publicerad det senaste decenniet så är legitimitetsteorin den vanligast förekommande teoretiska grunden. Systemorienterade teorier som legitimitetsteori, institutionell teori, impression management, politisk ekonomi, stakeholder-teori och teorier om greenwashing är de mest förekommande teoretiska grunderna för att förklara varför företag rapporterar om biologisk mångfald. (Roberts m.fl., 2020)

Bensons (1975) teori om den politiska ekonomin i interorganisatoriska nätverk fastslår att alla beslut som fattas i företag går ut på att säkra tillgången till två resurser. Dessa är pengar och auktoritet. Medan pengar är det medium som krävs för att säkra tillgången till insatsvaror, personal och annat som behövs för att bedriva en ekonomisk verksamhet så innebär auktoritet rätten, eller legitimiteten,

att genomföra vissa aktiviteter eller att lösa vissa problem i en given samhällssfär (Benson, 1975). Denna teori om politisk ekonomi menar att all ekonomisk aktivitet sker i en politisk, social och institutionell kontext och utgör därmed en grund för legitimitetsteori, som i sin tur är en del av institutionell teori (Deegan, 2002).

Institutionell teori menar att normsystem som upprättas, oavsett om de är sociala eller juridiska, kommer att påverka verksamheter eftersom att upprätthålla dessa regler kommer ge dem den legitima plats i samhället som behövs för att bedriva verksamheten (Mayer och Rowan, 1975). Företags strävan efter att vinna institutionell legitimitet blir en konformistisk kamp efter att vinna den politiska makten i en auktoritär hierarki (DiMaggio och Powel, 1983). Den konformistiska processen innebär att aktörerna inom samma normsystem kommer att likna varandra allt mer. Denna anpassning efter institutionaliserade regler motiveras inte genom en strävan efter rationell effektivitet, det kan tvärtom vara direkt irrationellt ur sådana hänseenden, utan är en process för att uppfattas som socialt acceptabel och därigenom vinna stöd från marknadens parter (Mayer och Rowan, 1975).

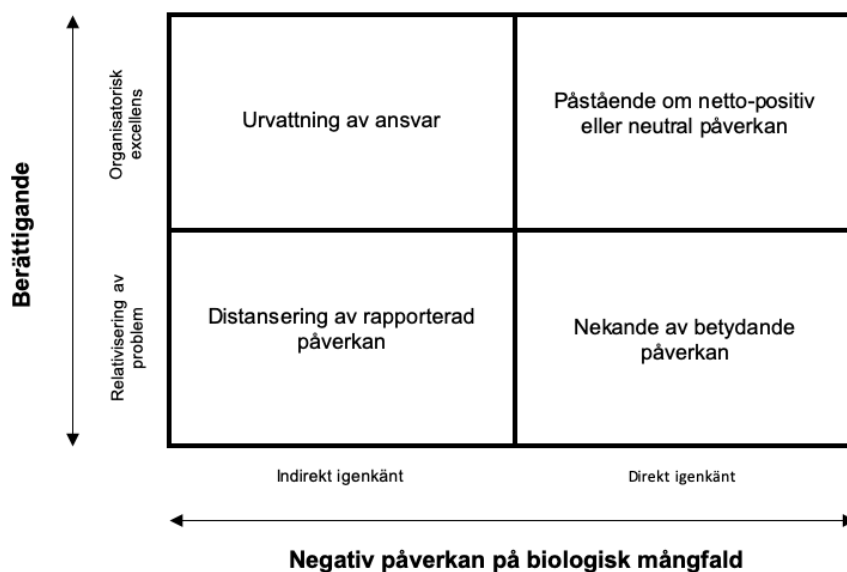
Legitimitet är ett tillstånd som uppstår när en organisations värdesystem överensstämmer med värdesystemen i det sociala sammanhang som organisationen finns (Mobus, 2005). Det innebär att det är de företag som löper störst risk för att ha en negativ påverkan på en specifik samhällsnytta som kommer att rapportera mest om sin verksamhets förhållande till den samhällsnyttan (Adler m.fl., 2018). Anledningen är att samhället kommer att anse att en riskfylld verksamhet är illegitim om företaget genom sin kommunikation inte kan rättfärdiga den. Ett företag vars verksamhet inte uppfattas som legitim kommer att drabbas av vikande kundunderlag, svårigheter att hitta samarbetsvilliga leverantörer och problem med att tillgodogöra sig nödvändiga tillstånd eller resurser från stater (Deegan, 2002).

Givet att legitimitetsteorin stämmer är det de företag i den röda riskkategorin som kommer att rapportera mest om biologisk mångfald och de företag som tillför den gröna zonen som rapporterar minst. Rimmel och Jonäll (2013) ser dock i sin forskning att företag i den gula riskkategorin rapporterar mindre än företag i den gröna riskkategorin. Deras resultat bedöms dock inte vara tillräckligt starkt för att

uppnå statistisk signifikans, eftersom mönstret och sambandet är för svagt. Alder m.fl. (2018) ser samma mönster i sin studie. De uppmärksammar resultatet som ett brott mot tidigare antaganden i legitimitetsteorin och anger som förklaring att företagen i den gröna riskkategorin kan ha mer att vinna på att rapportera om biologisk mångfald än företagen i den gula riskkategorin eftersom företagen i den gröna riskkategorin i större utsträckning kan anses göra en god samhällsgärning genom att genomföra insatser för den biologiska mångfalden. Företagen i den gula riskkategorin anses däremot vara skyldiga att genomföra sådana insatser, om än inte i samma utsträckning som företagen i den röda riskkategorin, och kommer därför snarare att undvika dålig publicitet, dåligt anseende och dålig image än att vinna anseende genom insatserna.

2.3.2. Impression management

Behovet av att legitimera verksamheten i kombination med rapporteringskraven från externa aktörer tenderar enligt Boiral (2014) att leda till utövandet av impression management. Impression management är ett förhållningssätt där bolaget genom sin kommunikation försöker påverka omvärldens uppfattning av dem. Retoriken ska verka som ett komplement eller som en ersättning till att genomföra faktiska insatser. Vid sin studie av gruvbolags redovisning av biologisk mångfald fann Boiral (2014) fyra olika neutraliseringstekniker som ofta används i utövandet av Impression management. Teknikerna har olika förhållningssätt till problemen kring biologisk mångfald, men är nödvändigtvis inte ömsesidigt uteslutande. Författaren presenterar dem i en fyrfältsmodell där de placeras utifrån grad berättigande på ena axeln respektive grad negativ påverkan på den biologiska mångfalden på den andra axeln.

Den första neutraliseringstekniken är att påstå sig ha en netto-positiv alternativt neutral påverkan på den biologiska mångfalden. Detta innebär att bolaget kompenserar för all sin negativa påverkan så den totala påverkan är positiv alternativt neutral. (Boiral, 2014)

Den andra neutraliseringstekniken innebär att neka till att ha någon betydande inverkan på den biologiska mångfalden genom att relativisera och minimera problemet. Bolagen i studien har huvudsakligen två icke ömsesidigt uteslutande argument till detta påstående. Det ena argumentet är att bolagets produktionsanläggning inte är belägen i något känsligt område för biologisk mångfald. Det andra argumentet är att verksamheten inte har någon betydande inverkan på den biologiska mångfalden. (Boiral, 2014)

Den tredje neutraliseringstekniken används genom att bolaget distanserar sig från sitt bidrag till problemet. Till skillnad från de ovanstående teknikerna innebär denna teknik att bolaget inser och erkänner sin påverkan på den biologiska mångfalden. Boiral menar att bolag gör detta genom att antingen sätta sitt bidrag till problemet i en större kontext alternativt betona de osäkerheter som finns kring mätning av påverkan på den biologiska mångfalden. (Boiral, 2014)

I den sista neutraliseringstekniken fokuserar bolaget på omständigheter och andra aktörers bidrag till problemet, vilket på så sätt urvattnar deras ansvar. Detta kan

ske genom att betona att verksamhetens negativa påverkan ligger utanför deras kontroll och är därmed inte kopplad till verksamheten eller genom att betona andra aktörers ansvar i frågan. (Boiral, 2014)

2.3.3. Organisatoriskt hyckleri och organisatoriska fasader

Varje företag har intressentgrupper som står i konflikt med varandra. För att hantera dem så behöver företaget implementera olika strategier som i förhållande till varandra inte är konsekventa utan motstridiga, eftersom det behöver agera som att det kan tillfredsställa krav som står i direkt konflikt med varandra. Dessa strategier är nödvändiga för att företaget ska uppfattas som legitimt hos de olika intressentgrupperna. Betendet innebär en risk för att företaget ska uppfattas som hycklande om de motstridiga strategierna blir tydliga för intressentgrupperna, vilket skulle innebära att företaget upplevs sakna integritet och därmed förlorar integritet. Den mer eller mindre medvetna implementeringen av strategier som står i konflikt med varandra benämns som ett organisatoriskt hyckleri. (Cho m.fl., 2015)

Detta sker genom att organisationen etablerar substrukturer som hanterar olika intressegruppers krav, eftersom det är mindre troligt att dessa mellan varandra självständiga grupper ska ifrågasättas eller anklagas för företagets inkonsekvens. Företaget kan inte längre påstås vara en enhet som fattar konsekventa beslut mot harmoniserande målbilder, utan snarare en konfliktfylld sammanslutning som på grund av att dess beståndsdelar agerar efter olika rationaliteter beter sig irrationellt. (Cho m.fl., 2015)

Dessa motstridiga substrukturer bygger upp skilda bilder och berättelser om vad företaget är för att generera legitimitet från de intressentgrupper som de inriktar sig mot. Dessa narrativ benämnd som fasader och fyller olika funktioner för företagen.

Att genom dessa fasader upprätthålla det organisatoriska hyckleriet innebär en risk för att det som företaget kommunicerar inte nödvändigtvis är det som företaget agerar efter. Men det innebär också en möjlighet för företaget att sträva efter att uppfylla det som kommuniceras. Narrativet skulle dels kunna bestå av tomma ord och dels kunna innehålla de bilder som företaget strävar efter att ikläda sig. En fasad kan potentiellt skapa utrymme för innovation och förändring som för

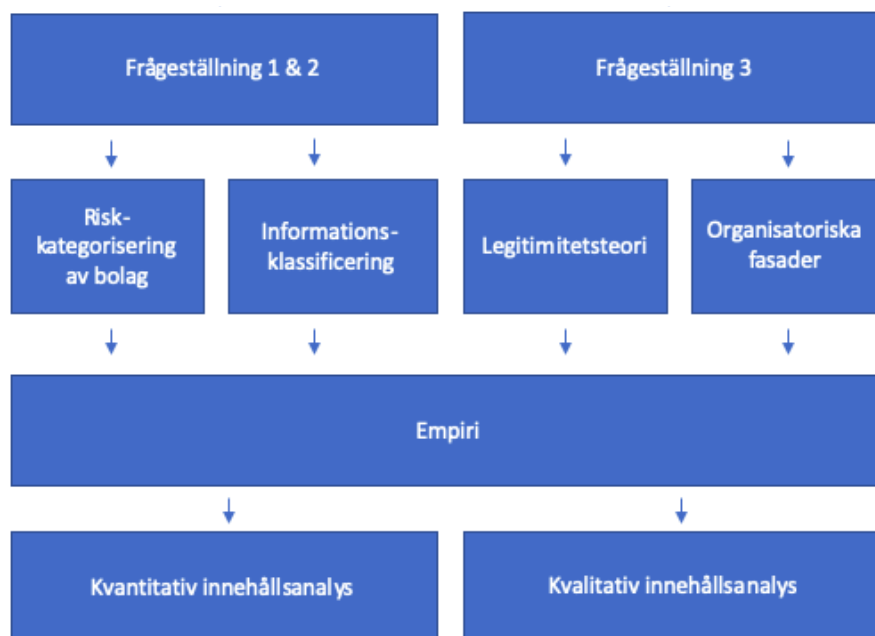
företaget mot de mål som den substruktur som åtagit sig att upprätthålla fasaden strävar mot. Men fasaden skulle också kunna vara organisationens sätt av att ges av att vara det företag krävs för att få legitimitet hos viktiga intressegrupper, utan att den substruktur som åtagit sig att upprätthålla fasaden har de faktiska möjligheterna att föra företaget mot de målbilder som den strävar. (Cho m.fl., 2015)

Oavsett vilket skulle det kunna vara så att substrukturen opererar i ett företag som inte är förmöget att vara det som den kommunicerar att företaget är. Det är också troligt att den inte har kapacitet att uppfylla alla sina mål och föra företaget hela vägen till det som har varit nödvändigt att kommunicera för att upprätthålla legitimiteten i förhållande till aktuell intressegrupp, utan endast en bit i riktningen mot det målet. Det är en konstant balansakt för företaget som helhet att uppvisa allt det som nödvändiga intressenter kräver för att ge företaget tillräcklig legitimitet för att verksamheten ska kunna fortgå. (Cho m.fl., 2015)

2.4. Analysmodell

Ovan beskrivna teorier utgör en referensram för analys av material från bolagens års- och hållbarhetsredovisningar och hemsidor. I syfte att analysera hur informationen kring biologisk mångfald som avges i års- och hållbarhetsredovisningar och webbsidor klassificeras innehållet i olika kategorier i enlighet med Adler m.fl. (2018):s modell. Parallellt kategoriseras bolagen utifrån deras riskexponering för biologisk mångfald i enlighet med F&C Managements modell. Kombinerat används dessa modeller för att kvantifiera data för innehållsanalys. Innehållsanalysen av års- och hållbarhetsredovisningarna ämnar till att bidra till förståelsen för vad som har hänt. Innehållsanalysen av web-materialet används för att säkerställa att års- och hållbarhetsredovisningarna är en relevant källa att studera. Legitimitetsteorin samt teorin om organisatoriska fasader och organisatoriskt hyckleri används som utgångspunkt för en kvalitativ innehållsanalys av års- och hållbarhetsredovisningarna. Detta bidrar till förståelsen för vilka motiv som driver bolag till att rapportera om biologisk mångfald. Analysmodellen i figur 1 utgör en överblick av hur undersökningen ska leda från problem till slutsats genom en kombination av en kvantitativ och en kvalitativ innehållsanalys utifrån det valda teoretiska ramverket.

Figur 1. *Analysmodell*

3. Metod

3.1. Urval

I syfte att analysera utvecklingen av rapportering kring biologisk mångfald har data samlats in från års- och hållbarhetsredovisningar utgivna 2015 och 2020 samt bolagens webbsidor. Samtliga bolag vars rapportering ingår i vårt material är noterade på Stockholmsbörsen. Urvalet innehåller de 30 största bolagen med avseende på omsättning, de 30 största bolagen med avseende på totalt kapital och de 30 största bolagen med avseende på antal anställda för respektive år. Vilka bolag som inkluderas och på vilken grund redovisas i bilaga 2. Dessa parametrar är valda utifrån de gränsvärden för vilka bolag som enligt årsredovisningslagen måste upprätta en hållbarhetsredovisning. Utöver det behandlas de bolag som för

respektive år ingick i marknadsindexet OMX30, det vill säga de bolag som hade de mest omsatta aktierna på börsen. Dessa bolag är av stort intresse för både investerare och för allmänheten. Därmed kan de antas ha ett behov av att ge mer omfattande information om deras verksamhet och förhållande till sin omvärld i sina rapporter (Rimmel och Jonäll, 2013). En del av bolagen är av de 30 största med avseende på flera parametrar. Därav är urvalet mindre än 120 bolag för respektive år. Vilka års- och hållbarhetsredovisningar som används visas i bilaga 3, som också kommer utgöra ett komplement till källförteckningen eftersom dessa dokument inte inkluderas ibland referenserna.

Urvalet av bolag är också relevant utifrån vilka företag som behandlas i liknande studier. Rimmel och Jonäll (2013) behandlar företag i OMX30. Addison m.fl. (2019), Bhattacharya och Managi (2013) samt Adler m.fl. (2018) granskar alla företag i toppen på Fortune 500- eller Fortune Global-listor, vilka baseras på företags omsättning, vinst, totalt kapital och/eller antal anställda (Fortune, u.å.).

Totalt har 55 företags års- och hållbarhetsredovisningar från 2020 och 52 företags års- och hållbarhetsredovisningar från 2015 granskats i vår studie. Antalet företag skiljer sig åt eftersom vilka företag som är störst i nämnda avseenden varierar mellan åren. Syftet med detta är att fokusera på stora svenska företag mer generellt än att undersöka ett visst antal specifika företag. 46 bolag finns representerade båda dessa årsgrupper. Eftersom det är stort antal företag som är med i båda grupperna är det möjligt att se en förändring över tid både inom individuella företag och mellan grupperna. 23 av dessa bolag har även undersökts av Rimmel och Jonäll (2013).

Års- och hållbarhetsredovisningar används för att årsredovisningslagens krav om hållbarhetsredovisning anger att de företag som studeras är skyldiga att rapportera om verksamhetens miljörelaterade konsekvenser antingen i den förvaltningsberättelse som finns i årsredovisningen eller i en separat bilaga, vilken ska finnas omnämnd i förvaltningsberättelsen (Bolagsverket, 2019). Dessa bilagor kallas generellt för hållbarhetsrapporter eller hållbarhetsredovisningar.

Rimmel och Jonäll (2013) resonerar kring att biologisk mångfald fortfarande var ett nytt och outvecklat tematiskt område att fånga upp i hållbarhetsredovisningarna år 2010. Det motiverar att se närmare på tidsperioden däremellan och inte enbart jämföra med nuläget. I uppsatsen har års- och hållbarhetsredovisningar för åren 2015 och 2020 granskats eftersom det ger en möjlighet att se en bild av progressionsmönster över tid. Särskilt intressant är 2015 i relation till 2020 eftersom den lag som ställer krav om hållbarhetsredovisning infördes i tidsperioden däremellan. Resultat från studien har sedan ställts i relation till de upptäckter som Rimmel och Jonäll (2013) gjorde.

3.2. Sökmetod

För att hitta texter om biologisk mångfald i års- och hållbarhetsredovisningarna så har standardiserade sökfunktioner i program som hanterar pdf-filer använts. Samtliga års- och hållbarhetsredovisningar har varit i sådana format att sökfunktioner har gått att använda på ett effektivt sätt. Sökord har bestämts efter den breda tolkning av biologisk mångfald som diskuterats tidigare. Orden som använts är biologisk, biodiversitet, ekologi, livsmiljö, habitat och ekosystem i de rapporter som är utgivna på svenska. För de rapporter som är publicerade på engelska används sökorden biology, biodiversity, ecology, habitat och ecosystem. Dessa ord har frekvent använts i diskussioner och artiklar om biologisk mångfald (t.ex. Spurgeon, 2008; Millennium Ecosystem Assessment, 2005; F&C, 2004; FN, 1992). Genom att sökningar har gjorts på en ordstam, som exempelvis “biologi” eller “ekologi”, så har flera potentiella sökord som “biologisk mångfald”, “ekologisk” eller “ekologiska risker” fångats in.

Webbsidor har granskats på liknande sätt genom att använda samma sökord i en sökmotor. Med hjälp av sökmotorn har alla sidor som har publicerats på en webbdomän granskats. Sökmotorn hittar samtliga passager på alla sidor på en webbdomän som använder sökordet vilket möjliggör en analys av texten som innehåller ordet. Sökmotorn som har använts söker inte på ordstammar men letar upp snarlika begrepp. Det innebär att ett sökord som “ekologi” även har fångat

upp böjningar av ordet såsom exempelvis “ekologisk” och “ekolog”, vilket gör att även relevanta begrepp bestående av flera ord såsom “ekologiska risker” har fångats upp. Samma sökord har använts för att granska webbsidor som för att granska års- och hållbarhetsredovisningar. För vissa företag har det dock varit nödvändigt att anpassa sökorden något för att antalet träffar inte ska bli överväldigande att granska. Det gäller exempelvis för livsmedelsföretag som säljer ekologiska varor eller teknikföretag som använder ordet “ekosystem” för att diskutera digitala och/eller tekniska miljöer. Bilaga 3 innehåller en förteckning över samtliga sökningar som gjorts. Den inkluderar länkar som visar hur varje sökning gick till och om något sökord exkluderades för respektive webbdomän. All information från företagens webbsidor hämtades den 9:e maj 2021. Webbmaterialet hämtades alltså samma år som års- och hållbarhetsredovisningarna sammanställdes. Det gjorde det både för att bidra till konsekvens och för att webbmaterial enkelt förändras utan att det lämnas spår efter det. Det senare gör att granskningar av webbsidor över tid är svårt att göra utan att materialet inhämtas och arkiveras vid den tidpunkt som avses granskas (Rimmel och Jonäll, 2013).

Företag kan definiera biologisk mångfald på olika sätt eller använda andra begrepp för att diskutera artrikedom eller variationer i och av ekosystem. De kan potentiellt diskutera ekosystemtjänster och förutsättningarna för att dra nytta av dessa utan att använda sig av samma begrepp eller definitioner som denna studien utgår ifrån. Därför är det viktigt att söka efter flera snarlika begrepp för att inte gå miste om information som är viktig för den här studien. Det är därför nödvändigt att se efter diskussioner som rör begrepp som biodiversitet, ekologi, biologiska förutsättningar, livsmiljö, habitat och ekosystem.

3.3. Innehållsanalys

Texter i års- och hållbarhetsredovisningar samt webbsidor behandlades genom en metod som kvantifierar innehållet. Kodning har använts för att göra kvantitativa beskrivningar av texter. I kodningsprocessen så har ett antal dimensioner valts ut

som ska analyseras. Innehållet i dessa dimensioner har sedan tilldelats värden som beskriver textens innehåll. Dessa värden har sedan bearbetas statistiskt. Ett strängt kodningsschema möjliggör en konsekvent process med en lägre grad av godtycklighet. Kodningsschemat är en enkel schematisk beskrivning av hur kodningen ska gå till. (Bryman & Bell, 2017)

Kodningsschemat innehåller två dimensioner. Dessa har tagits fram utifrån den utarbetade teoretiska referensramen som redogör för vem som har incitament att rapportera om biologisk mångfald och hur innehållet kan klassificeras. Att koncepten som formar kodningen funnits relevanta i tidigare litteratur stärker studiens validitet (Patel och Davidson, 2017). Dimensionerna är riskexponering och information om biologisk mångfald. Bilaga 3 redovisar vilken riskkategori respektive bolag tillhör. Den rapportering som hittats genom sökmetoderna kodifieras med hjälp av Addison m.fl. (2019):s metod, vilken beskrivs ovan. Rapporteringen klassificeras alltså efter om rapporteringen innehåller mål och åtaganden eller inte, samt om målen och åtagandena är mätbara och/eller specifika. Metoden har använts för att fyra informationskategorier bedöms vara ett rimlig i förhållande till underlaget och för att besvara undersökningens frågeställningar.

Statistik kan antingen användas deskriptivt eller hypotesprövande (Patel & Davidsson, 2017). Tidigare studier som har använt sig av andra kodningssystem har antingen haft två (Bhattacharya och Managi, 2013) eller 28 (Adler m.fl., 2018) kategorier i kodningsförfarandet. I denna undersökningen har en metod med fler kategorier använts för att den statistik som framträder ska användas deskriptivt. Fyra kategorier ger en mer utvecklad statistisk bild av företagens rapportering än två skulle ha gjort. Det material som har använts är dock inte tillräckligt omfattande för att 28 kategorier skulle kunna vara relevanta. I Adler m.fl. (2018):s studie granskas världens 100 största globala företag. Både att företagen var nästan dubbelt så många och bolagens storlek bidrar till att de hade

mer rapportering att utgå ifrån i sin studie. Fyra kategorier har bedömts vara tillräckligt för att ge en välnyanserad bild av företagens rapportering i detta fallet.

Den andra dimensionen i kodningsschemat är information om företagens riskexponering. Bolagen i urvalet har kategoriserats efter F&C (2004) Asset Management:s tre risknivåer. Dessa tre benämns med färgerna grön, gul och röd. Kategoriseringen är vanligt förekommande i forskning om hur företag påverkar den biologiska mångfalden och är därför viktig för att kunna jämföra resultat mellan olika publikationer (t.ex. Hassan m.fl., 2020; Adler m.fl., 2018; Rimmel och Jonäll, 2013; Addison m.fl., 2019). Endast riskkategorierna har använts för det statistiska materialet trots att det hade varit möjligt att även bryta ner datan på branschnivå. Det har bedömts att inte vara relevant att göra det i detta fallet eftersom det skulle krävas ett större antal bolag från varje enskild bransch för att datan ska ge en tillförlitlig statistisk beskrivning av förhållanden (Patel & Davidsson, 2017).

Kodifieringen av rapporteringens innehåll och riskkategoriseringen av bolagen har gett kvantifierbara värden som utgör stommen i den kvantitativa innehållsanalysen och presenteras genom tabeller och diagram. Det går alltså att utläsa hur många företag som faller in i respektive riskkategori och hur många företags rapportering som faller in i respektive informationsklass. Metoden möjliggör en innehållsanalys genom att förenkla rapporternas innehåll till jämförbara värden och är alltså ett sätt att "kodifiera" texten. (Bryman & Bell, 2017)

Den kodifierade datan om års- och hållbarhetsredovisningar från 2015 och års- och hållbarhetsredovisningar från 2020 har sedan jämförts för att visa på skillnader och likheter. Resultatet visar på utveckling över tid och har använts för att resonera om hur rapporteringen om biologisk mångfald utvecklas.

Data om innehållet på företagens webbsidor och publicerade artiklar har jämförts med datan om års- och hållbarhetsredovisningar från 2020. Det ger en möjlighet att analysera eventuella skillnader mellan hållbarhetsrapporterna och annan kommunikation från företagen. Om det finns en tydlig diskrepans mellan vad

företag å ena sidan rapporterar om i års- och hållbarhetsredovisningar och å andra sidan visar att de arbetar med genom publicerat material så kan det potentiellt styrka eller avstyrka relevansen i att jämföra års- och hållbarhetsredovisningar.

För att fånga komplexa mönster så har även den typen av kodning som är en del av grundad teori använts, närmare bestämt de typer som kallas öppen och axial kodning. Det innebär att datan har brutits ner i mindre beståndsdelar för att kategoriseras och konceptualiseras. Datat har sedan i omgångar satts samman för att kunna koppla koder i nya samspelsmönster. Exempel på detta kan vara att det uppmärksammats att flera företag har information om certifiering. Genom att då samla de texter där certifiering omnämns för att separat jämföra innehållet i dessa utifrån de teorier som omnämns i kapitel 2.3, Systemorienterade teorier, innebär att mer komplexa mönster kan identifieras. Till skillnad från den kodning som nämns i föregående stycken så är denna typ av kodning en kvalitativ metod, eftersom kodningen under processen påverkas av informationen i de texter som analyseras. (Bryman & Bell, 2017)

En kvalitativ jämförande analys har använts för att ge en mer nyanserad bild av hur utvecklingen sett ut (Patel & Davidsson, 2017). Eftersom den statistik som tagits fram genom kodningen främst ger en deskriptiv bild av förhållanden så är det inte tillräckligt för att förklara anledningar till att statistiken uppvisar de mönster som framträder, exempelvis vad motiven bakom förändringarna är (Patel & Davidsson 2017). Empirin har ställts mot teorier om olika motiv och intentioner för redovisning om hållbarhetsredovisning i allmänhet och redovisning av biologisk mångfald i synnerhet. Citat från års- och hållbarhetsrapporter utgivna på engelska har översatts av författarna.

Tillförlitligheten i studien är i stor utsträckning beroende av författarnas förmåga att tolka observationerna (Patel och Davidsson, 2017). För att minska risken för att godtycklighet och bedömningsfel påverkar resultatet har båda författarna arbetat med samtligt material. Träffar i sökningen har dokumenterats på lättillgängligt sätt för att kunna gå tillbaka och diskutera fall där kategoriseringen och klassificeringen av data är svårbedömd. De fall som varit svårbedömda eller

där bedömningen har upplevts vara av särskilt intresse redovisas i kapitlet för empirin för transparens och för att stärka studiens tillförlitlighet.

4. Empiri

4.1. Redovisning 2015

4.1.1. Kvantitativ beskrivning av informationen

I kodningen av informationen som finns i års- och hållbarhetsrapporter dyker det upp ett antal svårigheter och problem. Det blir tydligt att den klassificering av informationen som görs inte kan användas för att visa vilka företag som har högst ambitioner i sitt arbete med biologisk mångfald i varje enskilt fall. Ett exempel på det finns i Nordeas års- och hållbarhetsrapport, där de skriver om sitt projekt i Afrika.

“Genom att skydda skogen och distributionen av bättre spisar, använder detta projekt koldioxidfinansiering för att bidra till utsläppsminskningar, skydda ett viktigt område med högt värde för den biologiska mångfalden och hantera luftföroreningar inomhus. Det syftar till att bevara 170 000 hektar skog och samarbetar med lokala hushåll för att minska bränsleanvändning, utveckla hållbar försörjning, öka motståndskraften för klimatförändringarna och främja biologisk mångfald.” (Nordea)

Nordea har satt upp ett väldefinierat mål som syftar till att bevara ett bestämt antal hektar skog på en viss plats i världen. Detta tillhör enligt vårt kodningsschema den högsta informationsklassen eftersom det är ett specifikt och mätbart mål. Huruvida Nordea gör ett större arbete för den biologiska mångfalden än ett bolag som arbetar med en annan metod men inte anger precisa mått på det går inte att fastslå.

Från 2015 har totalt 52 bolags rapporter studerats. I sökningen finner vi att 15 av bolagen berör ämnet biologisk mångfald i antingen en hållbarhetsrapport eller årsredovisning.

Åtta av de 15 bolagen har gjort åtaganden eller satt upp mål för biologisk mångfald. Av dessa åtta bolag har sex av dem gjort åtaganden eller satt upp mål som är mätbara och/eller specifika. Ett exempel på detta är Nordea som driver ett projekt i Afrika har som mål att bevara 170 000 hektar skog i syfte att bland annat främja den biologiska mångfalden. Detta anses vara mätbart då det går att följa upp att angiven yta skog faktiskt bevaras.

De andra två bolagen har gjort åtaganden eller satt upp mål som inte är mätbara och/eller specifika. Ett av dem är Lundin Petroleum som har åtagit sig att kartlägga känsliga områden kring deras produktionsanläggningar för att försäkra att dessa inte tar skada av produktionen. Hur de gör detta samt hur uppföljning sker framgår inte, därav kan det inte klassas som mätbart eller specifikt.

Övriga sju av de 15 bolag som behandlar biologisk mångfald har endast nämnt ämnet i sin hållbarhetsrapportering. Ett exempel på detta är Skanska, som belyser i deras förvaltningsberättelse att biologisk mångfald är ett viktigt område utan att gå in på vilka åtgärder som vidtagits och planeras framåt. Ett annat exempel på information som klassats som omnämnande är Peabs olika projekt kring biologisk mångfald i samarbete med externa organisationer som har pågått under det gångna året. Då det saknas information om huruvida projekten fortlöper eller hur framtida samarbeten kommer se ut finns det inte tillräckligt med belägg för att klassa detta som ett specifikt åtagande.

	Skriver inget	Nämner	Mål/åtaganden	Mätbara/specifika	Totalt
Grön	19	2	0	0	21
Gul	14	0	1	2	17
Röd	4	5	1	4	14
Totalt	37	7	2	6	52

Tabell 1 visar i vilken utsträckning års- och hållbarhetsredovisningar från 2015 nämner biologisk mångfald och innehåller mål eller åtaganden som är relaterade till det. Av de 21 bolagen i den gröna riskkategorin är det totalt två bolag som

berör biologisk mångfald. Inget bolag i kategorin har gjort åtaganden eller satt upp mål. I den gula riskkategorin är det totalt tre av de 17 bolagen som skriver om biologisk mångfald i sin redovisning. Samtliga av dessa har gjort åtaganden eller satt upp mål för den biologiska mångfalden. Två av dem har dessutom åtaganden eller mål som är mätbara eller specifika. Totalt tio av 14 bolagen i den röda riskkategorin rapporterar om biologisk mångfald. Hälften av dessa har gjort åtaganden och/eller satt upp mål för den biologiska mångfalden. Fyra av de fem åtagandena och målsättningarna är mätbara och/eller specifika.

4.1.2. Kvalitativ beskrivning av informationen

AAK har lokaliserat skyddade områden och områden med höga naturvärden som ligger i närheten av deras produktion. Bolaget bedömer att områdenas existens inte påverkar verksamheten i någon väsentlig utsträckning. I samma låga utsträckning bedömer de att deras produktion påverkar den biologiska mångfalden i närliggande områden. AAK presenterar även vidtagna åtgärder för biologisk mångfald och beskriver dem som respons på externt ställda krav för att få bedriva verksamheten.

“För att uppfylla de motkrav som ställdes när vi 2013 fick tillstånd att driva och använda ytvattensystem har AAK Colombia genomfört en återbesogningsplan, som bland annat innebär att 1.500 plantor av inhemska arter ska planteras och underhållas.” (AAK)

BillerudKorsnäs, SCA och Lundin Petroleum är de bolag som avger mest information kring biologisk mångfald. BillerudKorsnäs beskriver hänsyn till den biologiska mångfalden som en del i att vara en ansvarstagande organisation. Samtidigt menar de att detta potentiellt står i konflikt med deras tillväxtmål.

“Naturresurser måste i ett hållbart skogsbruk hanteras så att ekosystemtjänster fungerar och den biologiska mångfalden upprätthålls. BillerudKorsnäs utmaning är att hantera resurserna på ett sparsamt och förnuftigt sätt parallellt med en lönsam tillväxt.” (BillerudKorsnäs)

SCA identifierar inte den motsättning som hänsyn för skogen och lönsam tillväxt utgör enligt Billerudkorsnäs. De framhäver istället lösningar som ska leda till framsteg såväl hållbarhets- som lönsamhetsmässigt.

“Vi engagerar oss i biologisk mångfald i våra skogar och vi har åtagit oss att sköta och använda dem ansvarsfullt. Vi strävar efter att maximera det värde våra skogar tillför vårt ekosystem, klimat, kunder och samhälle genom en kombination av innovation, effektivitetsförbättringar samt klok och långsiktig skötsel.” (SCA)

Likt BillerudKorsnäs menar Lundin Petroleum att syftet med att arbeta för bevarande av biologisk mångfald är att agera ansvarsfullt gentemot samhället. För att göra det kartlägger de bland annat känsliga områden för att försäkra att produktionen inte påverkar den biologiska mångfalden negativt. Vidare beskriver de upptäckta riskområden, hur det hanterats och vilka åtgärder som vidtagits.

“Ingen av våra produktionsanläggningar är belägna i ett skyddat område, men vår Vert-la-Gravelle-anläggning i Frankrike är belägen intill ett nationellt skyddat område. För att försäkra att vi inte skulle ha någon påverkan på olika fågelbestånd, beställdes en miljöstudie som visade att den potentiella påverkan från våra planerade aktiviteter var låg och över begränsad tid och inte skulle inverka på den biologiska mångfalden på något bestående sätt” (Lundin Petroleum)

Även AstraZeneca arbetar med att identifiera känsliga områden belägna vid deras produktionsanläggningar. Utifrån den kartläggningen utvecklar och implementerar de anpassade handlingsplaner för respektive anläggning.

Ovan nämnda bolag, och fler därtill, framhäver i sin kommunikation att förlust av biologisk mångfald primärt är ett hot relaterat till naturen generellt och inte mot verksamheten. Ett annat exempel på detta är Nordea, som menar att banker måste ta ansvar för de konsekvenser som finansieringen av olika verksamheter kan ha på bland annat biologisk mångfald.

Boliden nämner kort i sin årsredovisning att de har en påverkan på en rad olika miljöhot, varav ett är den biologiska mångfalden. Målsättningarna för miljöpåverkan är tillägnad minskade utsläpp och de har ingen åtgärd som är specifikt riktad mot bevarande av den biologiska mångfalden. Omnämmande på liknande sätt gör också Skanska.

“Skanska kan konstatera ett ökat intresse för att minska koldioxidutsläppen från såväl verksamhet som byggmaterial. Att den biologiska mångfalden minskar har blivit ett globalt problem som engagerar, och Skanska vidtar strategiska åtgärder med anledning av detta” (Skanska)

H&M presenterar en väsentlighetsanalys där de placerat ut olika fokusområden i kategorier beroende hur frekvent frågan lyfts av intressenter samt till vilken grad det har påverkan på ekonomin, miljön och social hållbarhet. Biologisk mångfald bedöms i modellen som lågt på båda parametrarna och tillhör därmed kategorin med områden som det ej rapporteras om eller som det rapporteras om på begäran. Utöver det betonar de att bolag i deras bransch måste ansvara för att ha leverantörer som undviker att skada bland annat biologisk mångfald.

4.2. Redovisning 2020

4.2.1. Kvantitativ beskrivning av informationen

Kodningsschemats breda definition av biologisk mångfald innebär att vissa sökträffar måste diskuteras och tolkas ur vilken kontext de behandlas för att de ska kunna bedömas och klassificeras. Ett ord som kan kopplas till biologisk mångfald i ett sammanhang kan ha en annan innebörd i ett annat sammanhang. Dessutom kan allmänna begrepp som används vara svåra att tolka. Ett exempel på en sådan svårighet i klassificeringen av data kommer från Avanzas års- och hållbarhetsrapport, där de använder begreppet ekologiskt avtryck.

”Vi ska vara en klimatsmart organisation med koll på vårt ekologiska avtryck. Varje år görs en klimatredovisning som visar vårt klimatavtryck i form av tjänsteresor, elektricitet, kontorsmaterial och inköpt material etc.”
(Avanza)

Vad att ha koll på det ekologiska avtrycket innebär för Avanza framgår inte. Ekologiskt avtryck skulle kunna innebära påverkan på den biologiska mångfalden, men det skulle även kunna innebära att de endast fokuserar på exempelvis koldioxidutsläpp. I och med att det inte går att utläsa har detta klassats som den lägsta informationskategorin.

Av de 55 studerade bolagen behandlar 32 av dem ämnet biologisk mångfald i sina års- eller hållbarhetsredovisningar. 14 av dem nämner endast biologisk mångfald genom att betona vikten av dess betydelse eller genom att ytligt beskriva företagets påverkan.

Av de 32 bolag som behandlar biologisk mångfald i sina årsrapporter har 18 av dem gjort åtaganden och/eller satt upp mål för det. Åtta av dessa har gjort åtaganden och/eller satt upp mål utan att specifikt definiera hur målet ska nås eller hur det ska följas upp genom mätning. Ett exempel är Swedish Match som uppger att de gör insatser för att skydda den biologiska mångfalden genom att förhindra beträdelse av skog och mark, förbjuda jakt och fiske och ha tillsyn över skogarna. Vidare redogör de hur de hanterar risken för avskogning och påverkan på den biologiska mångfalden i tobaksproduktionen genom generisk riskbedömning och självutvärdering för leverantörer. Det framgår varken om de uppsatta riktlinjerna eller kontrollerna involverar någon tredje part eller följs upp på något speciellt vis. Därför klassas inte åtagandena som mätbara och specifika.

Tio bolag har gjort åtaganden och/eller satt upp mål för biologisk mångfald som är specifika och/eller mätbara. Exempelvis införde Essity år 2019 ett mål om alla produkter och förpackningar som är tillverkade av träbaserade färskfiber ska vara certifierade genom FSC® eller PEFC™, vilka bland annat ställer krav på skyddande av den biologiska mångfalden. Då certifieringen sker av en tredje part samt att utfallet följs upp på mot målsättningen är målet både specifikt och mätbart. Ett annat exempel är AAK som har som mål att år 2025 kunna verifiera att ingen avskogning eller markomvandling förekommer i deras produktion av palm- och sojaolja, samt bidra med att 100 000 träd för att återställa skogs-/djungelmiljöer.

	Skriver inget	Nämner	Åtaganden/mål	Mätbara/specifika	Totalt
Grön	13	7	2	0	21
Gul	9	4	3	4	21
Röd	1	3	3	6	13
Totalt	24	14	8	10	55

Tabell 2 visar i vilken utsträckning års- och hållbarhetsredovisningar från 2020 nämner biologisk mångfald och innehåller mål eller åtaganden som är relaterade till det. Två bolag från den gröna riskkategorin har gjort åtaganden och/eller satt upp mål gällande biologisk mångfald. Dessa åtaganden och mål är varken specifika eller mätbara. Sju av de 23 bolagen nämner ämnet biologisk mångfald i sin rapportering. Från den gula riskkategorin har sju av 20 bolag gjort åtaganden eller satt upp mål för den biologiska mångfalden. Av de sju har fyra av dem gjort åtaganden eller satt upp mål som är mätbara och/eller specifika. Alla utom ett bolag i den röda riskkategorin behandlar biologisk mångfald i sin årsredovisning från 2020. Nio av de tolv bolagen som behandlar ämnet har gjort åtaganden eller satt upp mål för den biologiska mångfalden. Sex av dessa åtaganden och mål som är mätbara och/eller specifika.

4.2.2. Kvalitativ beskrivning av informationen

Bolagens rapportering om biologisk mångfald varierar i omfattning, innehåll och struktur. Bland de företag som nämner biologisk mångfald i sina årsrapporter utan att sätta mål eller göra åtaganden kan informationen vara mycket knapp. Några av dem nämner kort, tillsammans med andra hållbarhetsproblem, att det utgör en potentiell risk för företagets verksamhet men utvecklar det sällan mer än så.

En del bolag presenterar det som en punkt i en intressentanalys, andra kopplar åtgärder och andra delmål till FNs globala mål om ekosystem och biologisk mångfald. Axfood, Castellum och Trelleborg är exempel på bolag som behandlar ämnet biologisk mångfald i anslutning till de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Där redovisas riskförhållande till och vidtagna åtgärder för biologisk mångfald som bidragit till det femtonde globala målet om ekosystem och biologisk mångfald. Essity är ett annat exempel som använder de globala målen i sin redovisning, men som utöver det har sina egna delmål och åtaganden i syfte att nå ett resultat som bidrar till det femtonde målet.

Medan vissa bolag i urvalet har en direkt påverkan på den biologiska mångfalden, exempelvis SCA som arbetar med skogsbruk, har andra bolag inte samma uppenbara koppling till problemet. Men några av dessa bolag redovisar trots det sin påverkan på den biologiska mångfalden och hur de arbetar med att motverka

förlust av den. Assa Abloy är ett exempel på detta. Det går inte att se i deras redovisning att de använder vatten i någon anmärkningsvärd utsträckning i sin produktion, men de skriver i sin hållbarhetsredovisning att de vill minska vattenanvändningen i syfte att värna om den biologiska mångfalden.

En övervägande del, om inte alla, av de bolag som behandlar biologisk mångfald i sina årsredovisningar beskriver hur förlusten av den är ett hot för planeten och klimatet samt hur de som företag tar sitt ansvar. Vissa bolag nämner begreppet när de resonerar kring andra miljö- och klimatproblem, exempelvis koldioxidutsläpp.

“En av de största utmaningarna för att nå ett globalt hållbart samhälle är att minska utsläpp av växthusgaser och bromsa pågående klimatförändring. Det finns en stor internationell medvetenhet om hur klimatförändringen som ger naturkatastrofer och extrema väderförhållanden hotar våra levnadsförhållanden, den biologiska mångfalden och den politiska stabiliteten i samhället.” (Nibe Industrier)

Biologisk mångfald som en punkt i intressent- eller väsentlighetsanalys förekommer även hos minst sju av bolagen, exempelvis Epiroc, Samhällsbyggnadsbolaget och Skanska. Där lyfts ämnet och bedöms utifrån dess betydelse för intressenterna och verksamhetens påverkan på problemet. Exempelvis visar Skanskas analys att biologisk mångfald har viss betydelse för intressenterna och att bolagets påverkan på den biologiska mångfalden är låg.

Till skillnad från ovan nämnda bolag identifierar Essity förlust av biologisk mångfald till följd av avskogning som inte bara en risk för klimatet och planeten i stort, utan även som en risk för verksamheten. De menar att avskogning hotar tillgången till råmaterial, vilket påverkar utbud och priser. Denna risk hanterar de genom ett mål om att samtliga färskfiber-inköp ska bestå av 100% certifierade produkter. Investorer ser samma risk med resursbrist till följd av förlorad biologisk mångfald för dess portföljbolag vilket riskerar att påverka deras framtida avkastning.

Även H&M ser den biologiska mångfalden som kritisk för verksamhetens utveckling och fortlevnad. Hotet som förlusten av biologisk mångfald utgör mot verksamheten såväl som för planeten ligger till grund för deras vision om en netto-positiv påverkan.

“Vi måste göra mer för att hjälpa till att skydda och återställa den biologiska mångfalden, undvika överexploatering av naturresurser och försäkra att vi opererar inom de planetära gränserna. Detta är inte bara fundamentalt för människors och naturens välmående, utan även för motståndskraften i vår försörjningskedja och vår verksamhet.” (H&M)

En netto-positiv påverkan på den biologiska mångfalden menar H&M att de ska uppnå genom att kompensera för negativ påverkan i en sådan grad att den totala påverkan är positiv. Även Boliden strävar efter att i någon utsträckning neutralisera sin påverkan på den biologiska mångfalden. I sin års- och hållbarhetsredovisning skriver de hur de aktivt arbetar för att bevara och kompensera för förlorad biologisk mångfald.

4.3. Information från företagens webbsidor

4.3.1 Kvantitativ beskrivning av informationen

Återigen märks svårigheten i att hitta ett kategoriserings- eller kvantifierings-system som på ett enkelt och fullgott sätt täcker in företagens ambitioner och verksamhetens påverkan på den biologiska mångfalden.

NCC har tagit fram metoden “NCC Kielo” för att främja den biologiska mångfalden kring deras täkter. Metoden används i samtliga nio täkter som företaget bedriver i Skandinavien. I företagets rapportering beskrivs hur arbetet skyddar flera olika rödlistade insekter, växter och djur som till exempel sovmus, fjärilen blåvinge och fågeln drillsnäppa. Trots att NCC har en metod som mycket väl skulle kunna vara både ambitiös och systematiserad på ett sådant sätt att den skulle kunna vara mer effektiv än andra åtgärder och mål som här klassificeras som specifika, mätbara eller tidsbundna så ger inte informationen som finns tillgå i NCC:s rapporter tillräcklig insyn för att det ska gå att göra bedömningen att den faller under den senare kategorin. Det går inte att utläsa ifall det finns kvantifierade mål, någon särskild tidsplan för arbetet eller samarbeten med organisationer utanför företaget. Istället faller informationen under den lägre klassen för information som innehåller mål och åtaganden, eftersom arbetet beskrivs bedrivs löpande.

“Men hur är det med de täkter där vi hämtar vårt berg- och grusmaterial? Även täkterna kan vi vara stolta över. Vi presenterar NCC Kielo®– vår levande täkt. [...] Våra täkter med exponerade ytor av sand, grus eller sten skapar en attraktiv miljö för många arter som trängs undan, och ibland hotas, när tät vegetation etableras. De här relativt ovanliga arterna hittar ofta en fristad hos oss.” - NCC:s webbsida

På en sida som beskriver företagets certifieringar beskriver fastighetsbolaget Fabege att deras byggnader certifieras med miljöcertifieringen BREEAM. Certifieringen beskrivs olika på organisationens hemsida och i deras hållbarhetsrapport. I hållbarhetsrapporten beskrivs certifieringen mer utförligt och det förklaras att det finns en målsättning om att samtliga nybyggnationer ska uppnå certifieringsnivån “excellent”, vilket bidrar till Fabeges målsättning om att stärka den biologiska mångfalden. Webbsidan ger inte en lika ingående beskrivning och ger inte läsaren möjlighet att förstå att arbetet med BREEAM syftar till att detta mål uppfylls. Mål om att stärka den biologiska mångfalden omnämns inte heller i något annat sammanhang på webbsidan. Det gör att medan informationen i företagets hållbarhetsredovisning klassificeras i kategorin för specifika, mätbara och tidsbundna åtaganden så klassas informationen på företagets hemsida i den lägsta kategorin, information som inte nämner biologisk mångfald.

Ett sista exempel finns på SEB:s webbplats. Företaget berättar att det har anslutit sig till en organisation som arbetar för en stärkt biologisk mångfald. Det skulle kunna innebära samarbeten med en organisation som är specialiserad på biologisk mångfald. Men det framgår inte om SEB kommer att bidra till arbetet med biologisk mångfald genom organisation som de anslutit sig till, varken genom att bidra ekonomiskt, med information eller med andra resurser. Det framgår inte heller om organisationen arbetar med biologisk mångfald specifikt eller hållbarhet generellt. En granskning av dess hemsida visar på det senare och att organisationen i mindre utsträckning arbetar med just biologisk mångfald (FAIRR, 2021). Informationen på SEB:s hemsida uppfyller alltså endast kriteriet för att klassificeras i den kategori för information endast omnämns, istället för att klassificeras i kategorin för information som visar på specifika, mätbara och tidsbundna. Information om pågående samarbeten med expertorganisationer faller annars i den senare kategorin

“Biologisk mångfald blir allt viktigare för våra kunder. Därför har vi anslutit oss till den globala organisationen FAIRR som engagerar sig i frågan om hållbar matproduktion.” - SEB:s webbsida

Tabell 3 - Information publicerad på företagens webbsidor

	Skriver inget	Nämner	Åtaganden/mål	Mätbara/specifika	Totalt
Grön	16	4	1	1	22
Gul	14	3	1	2	20
Röd	2	5	2	4	13
Totalt	32	12	4	7	55

Tabell 3 visar att de företag som tillhör den röda riskkategorin generellt uppvisar fler specifika och mätbara åtaganden och har mer information på sina webbplatser än de som tillhör den gröna. Företag som tillhör den gröna riskkategorin har oftast ingen information alls. Skillnaden mellan informationen från företagen i den gröna och den gula riskkategorin är liten. Dock skriver en något större andel av företagen i den gula riskkategorin om biologisk mångfald.

4.3.2. Kvalitativ beskrivning av informationen

På webbsidor kan det finnas information som beskriver hur konsumenterna kan agera för att bidra till en stärkt biologisk mångfald samtidigt som det saknas information om företagets ageranden eller ambitioner i frågan. Informationen kan också vara delar av reportage eller intervjuer. Det kan alltså vara svårt att veta ifall företaget skriver om biologisk mångfald för att de vill väcka intresse för stärka den, för att ge en bild av hur de själva ämnar bidra till att stärka den eller för att enbart informera om hur andra kan agera för att stärka den. Ett omnämnande behöver inte innebära att organisationen kommunicerar att det är viktigt för företaget att den biologiska mångfalden värnas.

“– Utsläpp av växthusgaser är bara en av många viktiga aspekter vid vårt val av mat. Det handlar också om biologisk mångfald, vattenanvändning, övergödning och spridning av kemiska bekämpningsmedel, berättar

5. Analys

5.1. Statistiska skillnader

Totalt sett visar en jämförelse mellan åren 2015 och 2020 en ökning av antalet bolag som behandlar biologisk mångfald i sina års- och hållbarhetsredovisningar. Andelen bolag som behandlar biologisk mångfald i sina års- och hållbarhetsredovisningar har dubblats under tidsperioden. År 2015 skrev 15 av 52 bolag om ämnet, vilket motsvarar en andel på ca 29 procent. År 2020 var motsvarande siffra 32 av 55 bolag, vilket utgör ungefär 58 procent. Detta visas i diagram 1, som också visar att andelen företag som informerar om mål och åtaganden har ökat. Vi kan generellt se att bolag oftare inkluderar information som faller i en högre informationsklass i sina års- och hållbarhetsredovisningar.

Diagram 1

Andel av totalt urval som tillhör respektive informationsklass

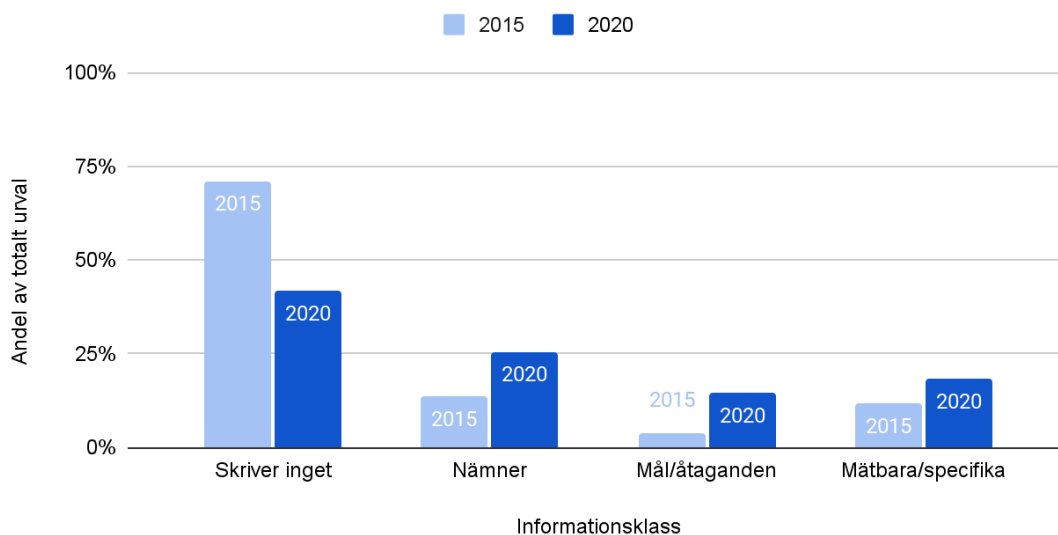
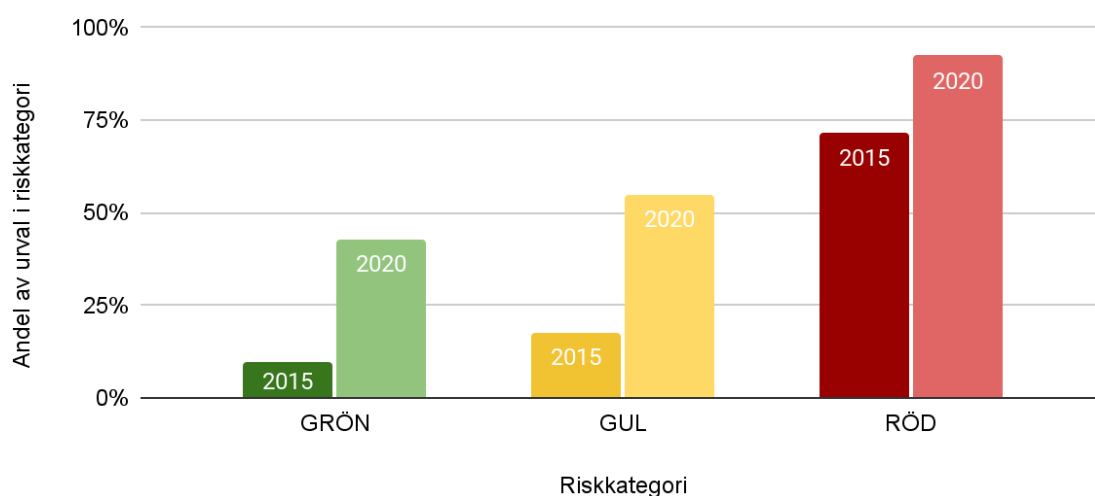

Diagram 2 visar att ökningen observeras i samtliga riskkategorier. I den gröna riskkategorin uppgick rapporterade bolag till en andel om nästan tio procent 2015. År 2020 rapporterade nästan 43 procent av bolagen om ämnet. I den gula

riskkategorin observeras en ungefär lika stor ökning. 2015 rapporterade nästan 18 procent av bolagen i urvalet om biologisk mångfald. 2020 var andelen 55 procent. I den röda riskkategorin är andelen bolag som behandlar biologisk mångfald i majoritet 2015, men vi kan se en ökning till 2020. År 2015 berör ungefär 71 procent av bolagen biologisk mångfald. År 2020 är motsvarande siffra cirka 92 procent.

Diagram 2

Andel av urval i respektive riskkategori som rapporterar om biologisk mångfald

Tabell 4 visar den totala förändringen i antal bolag som rapporterat om biologisk mångfald, men också förändringen i informationsklass. För företag i den gröna riskkategorin är det i den andra informationsklassen som ökningen är störst. För företag i den röda riskkategorin har antalet företag som nämner biologisk utan att sätta mål eller göra åtaganden minskat medan antalet företag som ger information som tillhör de två högre informationsklasserna har ökat. För företagen i den gula riskkategorin är utfallet däremellan. Den generella trenden tycks vara att företag som tillhör en högre riskkategori inte bara rapporterar oftare. De tycks även allt oftare inkludera högre klassificerad information i sina års- och hållbarhetsredovisningar. Detta kan förklaras genom att rapporteringen påverkas av verksamhetens beroendeställning till biologisk mångfald (Bahattacharya och Managi, 2013; Spurgeon, 2008) eller företagets behov av att hantera externa

intressen och relationer (Boiral m.fl. 2017; Mayer och Rowan, 1975; Mobus, 2005), alternativt genom en kombination av dessa båda. Trenden som observeras innebär att desto större risk bolaget är utsatt för att påverka och påverkas av förlust av biologisk mångfald, desto mer förekommande och detaljerad är rapporteringen.

Tabell 4 - Differens mellan information från års- och hållbarhetsredovisningar 2015 (Tabell 1) och information från års- och hållbarhetsredovisningar 2020 (Tabell 2)

	Skriver inget	Nämner	Mål/åtaganden	Mätbara/specifika	Totalt
Grön	-6	+5	+2	+0	0
Gul	-5	+4	+2	+2	+3
Röd	-3	-2	+2	+2	-1
Totalt	-14	+7	+6	+4	+3

Samma trend visar sig i diagrammen 3, 4 och 5. I den gröna riskkategorin är ökningen av företag vars information tillhör den andra informationsklassen betydligt vanligare än tidigare, medan andelen företag som gör åtaganden eller sätter mål som är specifika, mätbara och tidsbundna fortfarande är 0 procent. Bilden visar att medan allt fler företag förstår att hotet mot den biologiska mångfalden är viktigt att adressera så upprätthålls strukturen att de är sämre representerade ju högre informationsklass som granskas. Staplarna för 2020 bildar en kurva som sluttar nedåt.

Diagram 5 visar att även företag i den röda riskkategorin verkar ha kommit till insikt om att hotet mot den biologiska mångfalden behöver prioriteras mer. Till skillnad mot företagen i den gröna kategorin så visar utvecklingen nu upp att företagen 2020 är starkare representerade ju högre informationsklass som granskas. Staplarna för 2020 bildar en kurva som sluttar uppåt. Detta mönster framträdde inte 2015.

Diagram 4 visa att företagen i den gula riskkategorin, liksom företagen i de övriga riskkategorierna, tycks ha uppvärderat hotet mot den biologiska mångfalden. Till skillnad från de andra riskkategorierna tycks det här finnas en mer jämn spridning

mellan informationsklasserna, men fortsatt en överrepresentation i den första informationsklassen.

Det mönster som framgår har tidigare redan beskrivits av F&C (2004) Assessment Management. De menade att detta utfall är rimligt eftersom företag med en högre risk att påverkas negativt av att den biologiska mångfalden försvagas, eller själva riskerar bidra negativt till utvecklingen, i allt större grad behöver rapportera om hur de hanterar dessa risker. Utfallet skiljer sig något från vad andra studier har observerat (t.ex. Rimmel och Jonäll, 2013; Adler m.fl., 2018). I studien av Rimmel och Jonäll (2013) gick det inte att uppmäta en tillräcklig signifikans för att med säkerhet kunna fastslå förhållandet och i den studie som Adler m.fl. (2018) genomförde fann de mer rapportering om biologisk mångfald från företag i den gröna riskkategorin än från företagen i den gula riskkategorin.

Liknande resonemang kan utläsas från teorin om organisatoriskt hyckleri och organisatoriska fasader. Den menar att företag som riskerar att möta vissa intressenters ogillande behöver förstärka de organisatoriska fasaderna gentemot dessa intressenter (Cho m.fl., 2015). Ett starkare engagemang, som uppvisas bland annat genom informationen i års- och hållbarhetsredovisningarna, utgör alltså den fasaden. Samtidigt riskerar den förstärkta fasaden att bidra till ett starkare organisatorisk hyckleri från företaget om inte alla dess substrukturer delar engagemanget, vilket är troligt om det fortfarande finns intressentgrupper som ännu inte värderat förlusten av den biologiska mångfalden som ett problem (Cho m.fl., 2015). En sådan förstärkt inomorganisatorisk konflikt bidrar till risken att det påstådda engagemanget enbart är kosmetiskt. Konflikten skulle också kunna innebära en innovationsresa för företaget som utvecklar metoder och betenden som tillfredställer fler olika intressentgrupper samtidigt, och alltså både är bra för värnandet av den biologiska mångfalden och sådant som andra intressegrupper är mer intresserade av (Cho m.fl., 2015).

Diagram 3 - Grön riskkategori

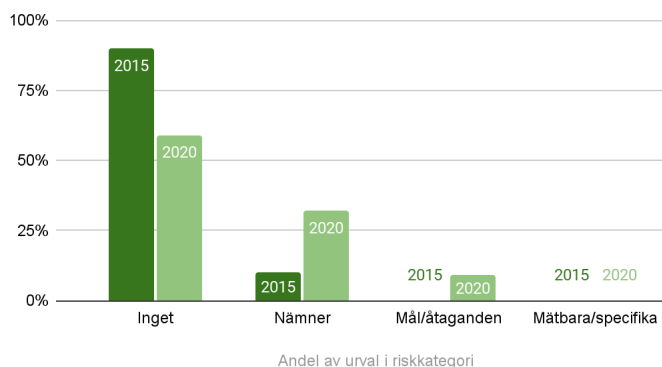

Diagram 4 - Gul riskkategori

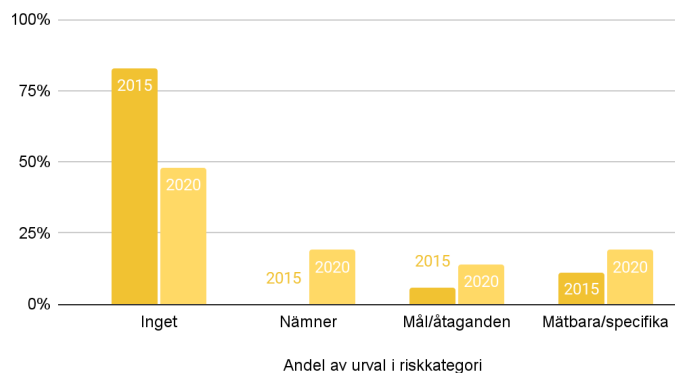
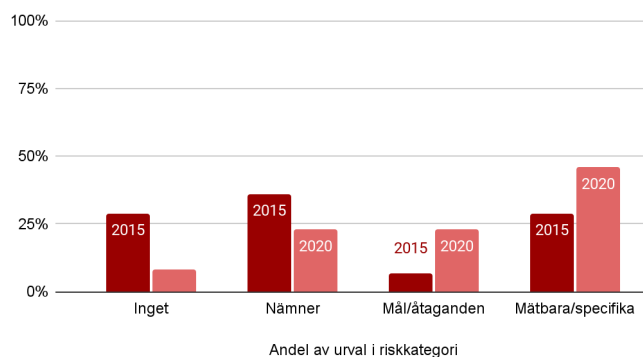

Diagram 5 - Röd riskkategori

5.2. Tematiska mönster

I en jämförelse mellan bolagen kan olika perspektiv samt sätt att presentera informationen kring biologisk mångfald urskiljas. En del bolag nämner biologisk mångfald och har åtgärder för den trots deras produktionen inte har någon speciell inverkan på det området som åtgärden gäller. Detta gäller särskilt för bolag i den gröna riskkategorin. Assa Abloy vill exempelvis påverka vattenanvändningen i syfte att värna om den biologiska mångfalden. Assa Abloy är ett industribolag som tillhör den gröna riskkategorin och anses därmed ha liten risk att bli påverkad av förlust av biologisk mångfald. Det innebär att de rent inte har några incitament att avge information kring ämnet av rent materiella skäl. Detta skulle då kunna tolkas som att de behandlar biologisk mångfald i sin hållbarhetsredovisning för att tjäna sociala pluspoäng. Det är särskilt i den gröna riskkategorin som uppvisar det här beteendet och detta skulle kunna styrka Adler m.fl. (2018):s resonemang om

att bolag i den gröna riskkategorin har att vinna på rapportering kring biologisk mångfald då deras insatser kan ses som en god samhällsgärning.

I två rapporter från 2015 finns tecken på utövande av impression management genom Boirals (2014) neutraliseringstekniker. Lundin Petroleum skriver i sin hållbarhetsredovisning från 2015 att de inte utsätter skyddade och känsliga områden för någon risk i och med att ingen av deras anläggningar är belägen i ett sådant område. De menar också att den biologiska mångfalden i dessa områden som ligger i närheten av bolagets produktionsanläggningar inte påverkas i någon större utsträckning eller över en längre tidsperiod. Bolaget har därmed samma argument som de bolag som använder neutraliseringstekniken "nekande" (Boiral 2014). AAK skriver på liknande sätt i sin hållbarhetsrapport.

I en jämförelse mellan åren går det att notera en förändrad attityd till problematiken kring biologisk mångfald. AAK intar i års- och hållbarhetsredovisningen från 2015 ett försvarsläge genom att svara på externt ställda krav. Det defensiva förhållningssättet till problemet liknar en distanserade neutraliseringsteknik, då bolaget frikopplar sin påverkan på den biologiska mångfalden från den ordinarie verksamheten (Boiral, 2014). Fem år senare har bolaget en helt annan inställning till den biologiska mångfaldens betydelse. I hållbarhetsredovisningen från 2020 beskriver de utförligt vikten av att skydda den biologiska mångfalden samt redogör för kommande åtgärder och hur de ska arbeta proaktivt för att motverka förlust av biologisk mångfald. Möjligtvis kan denna utveckling ha skett på grund av en ökad insikt av implikationerna och riskerna med förlust av den biologiska mångfaldens betydelse (F&C, 2004; Bahattacharya och Managi, 2013; Spurgeon 2008) och ökat behov av kommunikation med externa intressenter (Boiral m.fl., 2017; Mayer och Rowan, 1975; Mobus, 2005). Lundin Petroleum hade ett liknande förhållningssätt som AAK år 2015. De finns dock inte med i urvalet från 2020 och därför fångar inte studien om samma förändring skett hos dem. Det går inte att tydligt se något bolag som har en defensiv inställning till problemet i års- och hållbarhetsredovisningarna från 2020, vilket är en förändring i förhållande till 2015.

Några av de företag som 2015 inte redovisade något om biologisk mångfald men som 2020 visade upp mål för området var industriföretagen Swedish Match och Trelleborg. Båda företagen berättar att de arbetar med underleverantörer för att

dessa ska producera insatsvarorna på ett sätt som värnar om den biologiska mångfalden. De båda arbetar med metoder som dialoger och självskattningar för att underleverantörerna ska förbättra sina verksamheter. Klädföretaget H&M meddelar redan 2015 att de avser ta ansvar för hela sin distributionskedja. De talar inte om underleverantörers ansvar eller om dialoger med dem för att få dem att själva initiera förändringar.

Boiral (2014) beskriver neutraliseringstekniken "urvattning av ansvar". I en jämförelse mellan å ena sidan Swedish Match och Trelleborg och andra sidan H&M så påvisar de förstnämnda att ansvaret inte enbart är deras, men att de driver på en förändring hos de som delar ansvaret för verksamhetens påverkan på den biologiska mångfalden. H&M talar istället om deras distributionskedja som deras ansvar. Skillnaderna i faktiska åtgärder är markanta. H&M visar att de har påbörjat flera olika projekt för den biologiska mångfalden lokalt vid distributionskedjans början, exempelvis för vattenbesparing eller för att skydda specifika ekosystem. Flera av de företag som börjar rapportera om biologisk mångfald rapporterar alltså om andras ansvar och vad de gör för att påverka dessa andra.

H&M var det enda företaget som diskuterade påverkan från andra delar av distributionskedjan 2015. Sedan dess har flera andra företag börjat göra det. Idén om att företagets ansvar inte slutar vid den egna produktionen har alltså spridit sig. Att flera andra har tagit efter är ett tecken på att den sociala normen om ett större ansvarstagande ger ett starkare stöd från marknadens parter. I enlighet med den institutionella teorin kommer flera företag att börja anpassa sin rapportering efter varandra allt eftersom idéer och värderingar utbyts (DiMaggio och Powel, 1983; Mayer och Rowan, 1975). Detta skulle kunna bidra till att företag bygger upp interna substrukturer i enlighet med Cho m.fl. (2015):s teorier om organisatoriska fasader, för att lättare kunna interagera med vissa intressentgrupper.

Etablerandet av dessa fasader skulle kunna innebära att ett företag kommunicerar det som de behöver för att kunna fortsätta operera effektivt på marknaden utan att det faktiskt genomför betydande åtgärder, med risk för ett exponerat organisatoriskt hyckleri som följd. Kan ett företag hävda att det tar ansvar för sin distributionskedja om det endast för dialog med plantagebrukare på distans medan

ett annat företag restaurerar en flod tillsammans med en underleverantör? Skillnaderna i engagemang blir tydliga. Etableringsprocessen skulle också kunna innebära att företaget rör sig mot det som företaget påstår sig vara. Dialogen med plantagebrukare skulle kunna vara en del i en process från att inte ha engagerat sig för biologisk mångfald alls till att börja utforska sätt att åta sig ett sådant engagemang. Påståendet om att företaget har höga ambitioner i arbetet med biologisk mångfald, vilket skulle kunna tolkas som en fasad, skulle kunna skapa det organisatoriska utrymme som krävs i företaget för de innovativa processer som krävs för att företaget ska kunna utvecklas i en sådan påstådd riktning (Cho m.fl. 2015).

Ett annat fenomen som går att relatera till Cho m.fl. (2015):s teorier om organisatoriska fasader är det att några företag, däribland Swedbank och Ratos, förlägger allt arbete med biologisk mångfald i en specifik gren av företaget. I Swedbanks hållbarhetsrapportering framgår det tydligt att de initiativ som tas för att värna den biologiska mångfalden hanteras av deras fondbolag Swedbank Robur. Investmentbolaget Ratos nämner att ett av bolagen i deras portfölj arbetar med biologisk mångfald. I dessa fallen är det möjligt att betrakta dessa företagsgrenar som arbetar med biologisk mångfald som fasader i enlighet med Cho m.fl. (2015). De skulle kunna användas för att företaget ska kunna påstå att företaget arbetar med biologisk mångfald, trots att arbetet är isolerat i en del av företaget och inte påverkar resten. På så sätt skulle det kunna vara ett försök att uppvisa ett engagemang som ger företaget legitimitet utan att låta det ha någon reell inverkan på företaget som helhet. Men det skulle också kunna vara så att dessa företagsgrenarna fungerar som innovationsmotorer med syfte att driva hela företaget till förändring. Troligtvis är det en kombination av de båda.

En annan typ av Boirals (2014) neutraliseringstekniker observeras i två av års- och hållbarhetsredovisningarna från 2020. H&M har som mål att ha en netto-positiv påverkan och Boliden säger sig kompensera för sin påverkan. Det innebär att de känner till och erkänner att de påverkar den biologiska mångfalden negativt, men att de kommer kvitta detta mot åtgärder som gynnar den biologiska mångfalden. Enligt Boiral (2014) är att påstå sig ha en neutral eller netto-positiv påverkan på den biologiska mångfalden en teknik för utövandet av impression management i syfte att skapa legitimitet. Dock påstår sig varken H&M eller Boliden sig vara netto-neutrala vilket i Boirals (2014) studie är kärnan i den

optimistiska neutraliseringstekniken, men de rättfärdigar sina utsläpp genom att sträva efter att bli det.

Billerudkorsnäs, ett skogsindustrieföretag, ser en motsättning i att verka för biologisk mångfald och att växa lönsamt. Trots det genomför de kostsamma åtgärder som att undanta skog med höga naturvärden från skogsbruket. Deras argumentation tyder på att värnandet av den biologiska mångfalden är något de måste göra av sociala skäl och inte något som behöver göras för verksamhetens lönsamhet och fortlevnad. Detta kunna tyda på att de behandlar ämnet för att försvara sin legitimitet (Deegan, 2002; Mobus, 2005). I enlighet med teorin om organisatoriska fasader skulle detta kunna förklaras med att de visar upp en konflikt mellan två fasader, där den ena visar upp företagets strävan efter ekonomisk tillväxt och den andra visar att de tar sitt ansvar för den biologiska mångfalden. SCA å andra sidan visar på ett synsätt om att hantering av problemet går hand i hand med verksamhetens fortlevnad och lönsamhet.

Av det hundratal rapporter som granskats uppmärksammar endast tre bolag i sin rapportering att en minskad biologisk mångfald utgör ett materiellt hot mot deras verksamhet. Dessa tre är Essity, HM och Investor, vilket också visas ovan. Samtliga av dessa är rapporter från 2020. Även om underleverantörer och distributionskedjor diskuteras så gäller resonemangen snarare leverantörernas egen påverkan snarare än risker för att insatsvaror ska bli dyrare eller svårare att komma över. Det är inte heller någon som diskuterar hur kvalitén på deras varor och tjänster kan komma att påverkas, trots att forskningen påvisar att det är ett reellt hot (t.ex. Bhattacharya och Managi, 2013; Spurgeon, 2008; F&C 2004). Det tycks därför inte heller som att biologisk mångfald är något som företagen upplever att investerare anser att biologisk mångfald är viktigt av materiella skäl för företagen. Med bakgrund av detta verkar det som att företag främst är intresserade av biologisk mångfald av de skäl som de systemorienterade teorierna fokuserar på (t.ex. Benson, 1975; Mayer och Rowan, 1975; DiMaggio och Powel, 1983; Deegan, 2002; Mobus, 2005; Grabsch m.fl., 2010; Boiral, 2014; Cho m.fl., 2015). De främsta motiven bakom rapporteringen tycks vara sociala, alltså för att tillmötesgå intressenter och vinna legitimitet.

5.3. Skillnader mellan webbsidor och rapporter

Den information som finns på företags webbsidor är ofta identisk med informationen som finns i företagens hållbarhetsrapporter. Däremot är den, om den överhuvudtaget finns publicerad på hemsidan, ofta mindre i omfång. Information återanvänds eller kopieras snarare än att nyproduceras. Jämförelsen mellan hållbarhetsrapporter 2020 och information från webbsidor visar dock upp andra mönster.

Jämfört med informationen som fanns i hållbarhetsrapporterna var den information som handlade om biologisk mångfald på företagens webbsidor generellt mer knapphändig, vag och oftare i sammanhang som diskuterade annat än verksamhetens relation till biologisk mångfald eller hållbarhet. Projekt, samarbeten, metoder eller certifieringar som beskrivs ingående i hållbarhetsrapporter beskrivs ofta på ett enklare och mer kortfattat sätt på företagens webbsidor.

Tabell 4 - Differens mellan information publicerad på företagens webbsidor (Tabell 3) och information från års- och hållbarhetsredovisningar 2020 (Tabell 1)

	Skriver inget	Nämner	Åtaganden/mål	Mätbara/specifika
Grön	3	-3	-1	1
Gul	5	-1	-2	-2
Röd	1	2	-1	-2
Totalt	9	-2	-4	-3

I tabell 4 beskrivs skillnaderna mellan informationen i företagens års- och hållbarhetsredovisningar och informationen på deras webbsidor. Tabellen visar att det är fler företag i alla riskkategorier som inte skriver något om biologisk mångfald på sina webbsidor än det är som skriver om biologisk mångfald i sina års- och hållbarhetsredovisningar. Bland företagen i den gröna riskkategorin så är det tre företag fler som inte skriver om biologisk mångfald på sin webbsida än det är som inte skriver om biologisk mångfald på sin webbsida. Bland företag i den

gula riskkategorin är motsvarande skillnad fem företag och i den röda riskkategorin är skillnaden ett företag. Totalt är det nio fler företag som inte skriver om biologisk mångfald i på sina webbsidor än som skriver om det i sin hållbarhetsrapportering. Även om flest företag har en mer knapphändig rapportering på sina webbsidor i förhållande till sina hållbarhetsrapporter så finns det några undantag. Dessa är dock få.

Tabell 4 visar också att det är lika många företag från den gröna riskkategorin som har information om mål och åtaganden om biologisk mångfald på sina webbsidor som det är företag som har motsvarande information i sina års- och hållbarhetsredovisningar. I den gula riskkategorin är det fyra som fler som inte har information om mål eller åtaganden om biologisk mångfald på sina webbplatser än det är företag som har motsvarande information i sina års- och hållbarhetsredovisningar. I den röda riskkategorin är motsvarande siffra tre. Totalt är det sju fler företag som inte skriver om biologisk mångfald i på sina webbsidor än som skriver om det i sin hållbarhetsrapportering. Detta visar på att det är viktigt för de företag som genomför ett mer gediget arbete för att värna den biologiska mångfalden faktiskt är mån om att dela information om det.

Skillnaderna i tabell 4 visar på att företagen generellt beskriver biologisk mångfald mer utförligt i sina års- och hållbarhetsredovisningar än på sina webbplatser. Det innebär att dessa eventuellt har en mer heltäckande och omfattande rapportering om biologisk mångfald. Det är dock viktigt att bära med sig att hållbarhetsrapportens innehåll inte granskas i företagets revisioner, vilket innebär att det inte finns en tredje part som styrker äktheten i dess innehåll (PWC, u.å.). Det skulle också kunna vara så att enbart de företag som faktiskt har något att visa upp informerar om det på sin webbsida, medan de företag som skriver mer i sina årsrapporter än vad som syns i deras verksamhet inte sprider information på sin webbsida.

I vilket fall som helst så tycks hållbarhetsrapporterna ge en mer heltäckande bild av vad företaget påstår sig ha för värderingar och vad det påstår sig omsätta i handling. Eftersom innehållet på webbsidor förändras utan att det går att spåra vilken information som har tagits bort så är det svårt att göra jämförelser mellan innehållet på webbsidor bakåt i tiden (Rimmel och Jonäll, 2013). Det är enklare att använda sig av års- och hållbarhetsredovisningar eftersom de arkiveras och

tillgängliggörs i större utsträckning. Det gör det viktigt att veta hur väl innehållet i dessa stämmer överens med vad företaget uppger sig vara och göra. Års- och hållbarhetsredovisningar tycks generellt vara bättre källor att utgå ifrån när förändringar i företagets information om vad de är och gör kopplat till biologisk mångfald över tid studeras.

Eftersom det fanns relativt lite information på företagens hemsidor i förhållande till i års- och hållbarhetsrapporter så är det troligt att företagen inte upplever att det är av stort allmänt intresse. Istället finns mer omfattande information där endast de intressenter som har kunskap om års- eller hållbarhetsredovisningar söker. Det är också möjligt att informationen finns sammanställd för att kunna skickas till dem som specifikt frågar efter den. Det är alltså troligt att informationen sammanställs för särskilda intressenter och inte för den breda allmänheten. Företagen skulle alltså generellt kunna vara av uppfattningen att alla intressenter inte är intresserade av biologisk mångfald. Detta gör det troligare att det finns motstridiga intressen mellan dem som hanteras genom organisatoriska fasader och att det inom organisationerna därför finns ett organisatorisk hyckleri (Cho m.fl., 2015). Eftersom mönstret är så pass genomgående hos företagen är det också troligt att informationen placeras så att de organisationer som liknar dem vet var de ska leta och/eller för att de gör som de ser andra gör, i enlighet med institutionell teori (Mayer och Rowan, 1975). Det finns dock enstaka fall som bryter detta mönstret.

5.4. Jämförelse med tidigare resultat

Adler m.fl. (2018) såg att det var fler företag i den gröna riskkategorin som rapporterade om biologisk mångfald än företag från den gula riskkategorin. De menade att det kunde tyda på att tidigare legitimitetsteoretiska antaganden om att företag i den röda zonen troligtvis rapporterar mest och företag i den gröna zonen rapporterar minst inte stämmer. Rimmel och Jonäll (2013) såg samma mönster, men i deras undersökning var mönstret så svagt att det inte ansågs signifikant. Däremot så ansåg de att deras resultat antingen kunde tyda på just det som Adler m.fl. (2018) menade eller att det kunde tyda på att F&C Assessment Managements riskkategoriseringsmodell inte stämde överens med verkligheten. En tredje teori över varför resultatet inte uppnår statistisk signifikans är att biologisk mångfald var ett nytt tema att redovisa kring och att företagen de

undersökte därför inte hade insett sina risker och behandlat dem i års- och hållbarhetsredovisningarna (Rimmel och Jonäll, 2013).

I denna studien så visar både tabell 1 för 2015 och tabell 2 för 2020 att företag i den röda riskkategorin rapporterat mest och att företagen i den gröna riskkategorin rapporterat minst, bland de företag som granskats. Resultaten stödjer både de legitimitetsteoretiska antaganden som Adler m.fl. (2018) ställt sig kritiska till och F&C Assessment Managements riskkategoriseringsmodell. Om riskkategoriseringsmodellen vore helt dysfunktionell borde inte de statistiska mönster som observerats ha framträtt.

Rimmel och Jonäll (2013) menar att biologisk mångfald eventuellt var en för ny fråga för att företagen skulle ha hunnit anpassa sin rapportering efter den i tillräcklig utsträckning för att de beteenden som legitimitetsteori menar borde uppstå och mönster som F&C Assessment Management uppger är rimliga. Diagram 3, 4 och 5 visar på en mognadsprocess där just dessa mönster och beteenden framträder.

Rimmel och Jonäll (2013) menar att intervjuerna som de genomförde visade att biologisk mångfald var ett såpass nytt ämne att rapportera om att företagen inte hade hunnit utveckla strategier för att inkludera det i sina års- och hållbarhetsredovisningar. Få företag rapporterade om biologisk mångfald och de som gjorde det rapporterade om olika saker. Denna undersökning visar att rapporteringen om biologisk mångfald hade fler gemensamma nämnare 2020 än den hade 2015. I förhållande till Rimmel och Jonäll (2013) tycks en progression bli synlig. Både individuella och gemensamma strategier tycks ha etablerats över tid. Detta tyder på den konformistiska process som den institutionella teorin menar infinner sig när nya normsystem etableras (Mayer och Rowan, 1975; DiMaggio och Powell, 1983). Möjligen är det ett tecken på att det etableras normer om att företag behöver fundera på och berätta om hur de påverkar den biologiska mångfalden.

Först i års- och hållbarhetsredovisningarna för 2020 så framkommer argument för att biologisk mångfald är viktigt för tillgång till insatsvaror, låga upphandlingspriser och god kvalitet i produktion i likhet med vad tidigare forskning har angett som viktiga skäl till rapportering (t.ex. Bhattacharya och Managi, 2013; Spurgeon, 2008; F&C 2004). Det skulle potentiellt kunna innebära

att ett nästa steg i utvecklingen som sker i det progressionsmönster som nämns ovan är att företag och investerare uppvärderar information om de materiella riskerna. Resultatet från denna studie är dock allt för svagt för att med säkerhet kunna fastslå något sådant, utan vidare studier behövs för att påvisa en sådan utveckling.

Rimmel och Jonäll (2013) uppmärksammar problemet med att företag ofta upprepar information i olika källor och att informationsmängden blir mindre intressant om innehållet inte är varierat. Denna undersökning visar på samma problem. Det är ofta samma eller snarlika information som finns på webbsidor och i års- och hållbarhetsredovisningar. I likhet med denna undersökning såg Rimmel och Jonäll (2013) att information om biologisk mångfald oftare finns i hållbarhetsredovisningen än på webbsidor och att den generellt är mer omfattande i hållbarhetsredovisningarna.

6. Slutsats

Informationen om biologisk mångfald i års- och hållbarhetsredovisningarna har ökat i omfattning och blivit mer avancerad det senaste decenniet. Fler av de största svenska börsbolagen rapporterar om biologisk mångfald och fler gör åtaganden och sätter upp mål för ämnet. Sambandet mellan hur riskutsatt bolaget är för förlust av biologisk mångfald och i vilken utsträckning det rapporterar om ämnet blir tydligare under tidsperioden. Det är potentiellt en fortsättning på den utveckling som Jonäll och Rimmels (2013) tyckte se i sin studie mellan åren 2005 och 2010.

Utvecklingen tycks vara en del av en mognadsprocess där de svenska stora börsbolagen vidgar sin förståelse för problemet och etablerar strategier för att bemöta det. Under utvecklingen tycks flera av företagens strategier börja likna varandra. Det är ett tecken på att normer om rapportering om biologisk mångfald institutionaliseras.

Organisationerna identifierar de risker som förlust av biologisk mångfald utgör för dess egna verksamhet och produktion i något större utsträckning 2020 än 2015, speciellt de företag vars produktion påverkar naturen mer. Detta leder eventuellt till att bolagen inte bara behöver rapportera för att försvara sin legitimitet, utan

också för att visa att de säkrar tillgången till viktiga insatsvaror och ekosystemtjänster som de är beroende av. Dessa fall är dock få men dess framväxt kan eventuellt utgöra de första trevande stegen i en nästa fas i mognadsprocessen.

I undersökningen förekommer flera exempel på när företag använder sig av neutraliseringstekniker eller tycks upprätta organisatoriska fasader för att få sin verksamhet att framstå som legitim. Studien visar att en neutraliseringsteknik som använts 2015 var att neka till verksamhetens påverkan men att samma teknik inte återfinns 2020, då det i stället är vanligare att verka för en netto-neutral påverkan eller/och att urvattna sitt ansvar för den biologiska mångfalden. Insikten om att redovisningen kring biologisk mångfald främst används av bolagen som en nyckel till legitimitet kan var till nytta för beslutsfattare för att forma framtida policies, lagar och normer inom området. Det kan också vara en indikation på att företag och investerare behöver uppmärksammas om de materiella riskerna för att kunna säkra sina intressen.

Bolagen publicerar i allmänhet mindre information på deras webbsidor än i års- och hållbarhetsredovisningen. Studien finner att informationen som avges på webbsidorna ofta är knapphändig och kortfattad. Detta tyder på att en studie av års- och hållbarhetsredovisningar är relevant för att spegla hur bolag rapporterar om biologisk mångfald. Resultatet styrker trovärdigheten för de studier som genomförts på års- och hållbarhetsredovisningar utan att inkludera rapportering från företagens webbsidor.

7. Förslag till vidare forskning

Studien som utförts är begränsad i både urval av studieobjekt och tidsperiod. Urvalet är bland annat begränsat med avseende på bolagens storlek, geografiska läge och mängd granskning av extern part. Därmed finns potential att se om utvecklingen sett likadan ut i andra miljöer. Exempelvis skulle en liknande studie kunna utföras icke-börsnoterade bolag eller bolag med mindre revisionskrav för att se om de faktorerna spelar roll för mängden rapportering av biologisk mångfald. En jämförande studie över landsgränserna skulle också vara av intresse för att undersöka om utvecklingen sett lika ut internationellt.

Att datan är hämtad från två tidpunkter och inte kontinuerligt över en tidsperiod innebär att det inte går att säga om, och isåfall när, lagförändringen började påverka rapporteringen kring biologisk mångfald. Händelsen är intressant att studera närmare, gärna i relation till liknande lagförändringar i andra länder, för att utvärdera hur stark normerande effekt lagstiftningen har. En studie med data som hämtas från flera år skulle också tydligare kunna visa på utvecklingsmönster och -hastighet.

8. Referenser

- Addison P. F. E. , Bull J. W. och Milner-Gulland E. J. (2019). Using conservation science to advance corporate biodiversity accountability, *Conservation Biology*, Vol.33(2), pp.307-318.
- Adler R., Mansi M. och Pandey. R. (2018). Biodiversity and threatened species reporting by the top Fortune Global companies, *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 31. No.3 p.787-825.
- Benson J.K. (1975). The interorganizational network as a political economy. *Administrative Science Quarterly*. Vol.20, pp. 229-49.
- Bhattacharya T. R. och Managi S. (2013). Contributions of the private sector to global biodiversity protection: case study of the Fortune 500 companies, *International journal of biodiversity science, ecosystems services & management*, Vol.9(1), pp.65-86.
- Boiral, O., Heras-Saizarbitoria, I. och Brotherton, M. (2018). Biodiversity Management through Certifiable Standards, *Business strategy and the environment*, 2018-03, Vol.27 (3), p.389-402
- Boiral, O. (2014), ”Accounting for the Unaccountable: Biodiversity Reporting and Impression Management”, *J Bus Ethics.*, 135:751-768.
- Bolagsverket (22 oktober 2019). *Hållbarhetsrapport*.
<https://bolagsverket.se/ff/foretagsformer/aktiebolag/arsredovisning/delar/hallbarhetsrapport-1.17962> (Hämtad 30 maj 2021)
- Bryman, A., & Bell, E. (2017). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Stockholm: Liber AB.

-
- CBD (u.å.) *Convention Text*,
<https://www.cbd.int/convention/articles/?a=cbd-00> (Hämtad 30 maj 2021)
- Cho, C.H., Laine, M. Roberts, R.W., Rodrigue, M. (2015). Organized hypocrisy, organizational façades, and sustainability reporting. *Accounting, Organizations and Society*. Vol 40 (2015) 78-94.
- Deegan, C., (2002). Introduction: the legitimising effect of social and environmental disclosures - a theoretical foundation. *Accounting, auditing and accountability journal*. Vol.15(3), pp.282-311
- DiMaggio, P., Powell, W. (1983). The iron cage revisited: institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. *American Sociological Review*. Vol.48(2), pp.147-160.
- FAIRR (u.å.). A Global Network of Investors Addressing ESG Issues in Protein Supply Chains.
<https://www.fairr.org/> (Hämtad 30 maj 2021)
- Finansdepartementet (2018). *Handlingsplan Agenda 2030, 2018-2020*.
<https://www.regeringen.se/49e20a/contentassets/60a67ba0ec8a4f27b04cc4098fa6f9fa/handlingsplan-agenda-2030.pdf>
- Fortune (u.å.). *Methodology for Global 500*
<https://fortune.com/franchise-list-page/global-500-methodology-2020>
(Hämtad 30 maj 2021)
- Grabsch, C., Jones, M.J. and Solomon, J.F. (2011), “Accounting for biodiversity in crisis: a European perspective”, *paper presented at 34th EAA Annual Congress, Rome, Italy, 20-22 April*.
https://www.researchgate.net/profile/Jill-Atkins/publication/267401939_Accounting_for_biodiversity_in_crisis_A_European_Perspective/links/56b5c75208ae44bb3306e36a/Accounting-for-biodiversity-in-crisis-A-European-Perspective.pdf
- Hassan A.M, Roberts L. och Atkins J (2020), Exploring factors relating to extinction disclosures: What motivates companies to report on biodiversity and species protection?, *Business Strategy and the Environment*, Vol.29(3), pp.1419-1436
- Jones, M. J., och Solomon, J. F. (2013). Problematising accounting for biodiversity, *Accounting, auditing, & accountability*, Vol.26 (5), p.668-687
- KPMG 1 (u.å.). *The time has come, The KPMG Survey of Sustainability Reporting 2020*

<https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2020/11/the-time-has-come.pdf> (Hämtad 30 maj 2021)

KPMG 2 (u.å.). *Svenska bolag missar att rapportera om biologisk mångfald*
<https://home.kpmg/se/sv/home/nyheter-rapporter/2020/12/svenska-bolag-missar-att-rapportera-om-biologisk-mangfald.html> (Hämtad 30 maj 2021)

Magnusson M., Fischhoff I.R., Ecke F., Hörnfeldt B. och Ostfeld R. (2020), Effect of spatial scale and latitude on diversity–disease relationships. *Ecology*. Vol.101(3), pp.n/a-n/a

Meyer, J. W., Rowan, B. (1977). Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth and Ceremony. *American Journal of Sociology*, 01 September 1977, Vol.83(2), pp.340-363

Millennium Ecosystem Assessment (2005). *Ecosystems and human well-being: biodiversity synthesis*. Washington (DC): World Resource Institutes.
<https://www.millenniumassessment.org/en/index.html> (Hämtad 30 maj 2021)

Mobus, J. L., (2005). Mandatory environmental disclosures in a legitimacy theory context. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. Vol.18(4), pp.492-517.

Nasdaq Nordic (2015). Semi-annual Review of the OMX Stockholm 30 index. [pressmeddelande], 4 juni.
<https://view.news.eu.nasdaq.com/view?id=b0979b187163ca1ac2da1f4008cb5e575&lang=en> (Hämtad 30 maj 2021)

Nasdaq Nordic (2020). Semi-annual Review of the OMX Stockholm 30 index. [pressmeddelande], 9 juni.
<https://view.news.eu.nasdaq.com/view?id=b132fa9f5223eb25d0bc115bfdc0dd699&lang=en> (Hämtad 30 maj 2021)

Naturvårdsverket (2 mars 2021a). *Konventionen om biologisk mångfald (CBD)*
<https://www.naturvardsverket.se/cbd> (Hämtad 30 maj 2021)

Naturvårdsverket (25 juni 2020b). *Formellt skyddad skog*
<https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Statistik-A-O/Skog-formellt-skyddad/> (Hämtad 30 maj 2021)

Naturvårdsverket (27 maj 2021c). *Skyddad natur i siffror*.
<https://www.naturvardsverket.se/Var-natur/Skyddad-natur/Skyddad-natur-i-siffror/> (Hämtad 30 maj 2021)

-
- Patel, R. och Davidson, B. (2017). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur AB.
- PWC (u.å.). *Lagstadgad hållbarhetsrapportering*
<https://www.pwc.se/sv/hallbar-utveckling/hallbarhetsrapport-krav.html>
(Hämtad 30 maj 2021)
- Riksdagen 2016 (u.å.). *Regeringens proposition 2015/16:193*
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/foretagens-rapportering-om-hallbarhet-och_H303193/html (Hämtad 30 maj 2021)
- Rimmel, G., Jonäll, K. (2013), "Biodiversity Reporting in Sweden: Corporate disclosure and preparers' view", *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 26 No. 5, p. 746-778.
- Roberts L, Hassan A, Elamer A, Nandy M. (2020), "Biodiversity and extinction accounting for sustainable development: A systematic literature review and future research directions". *Bus Strat Env.* 2021;30:705–720.
- Schaltegger, S., Burritt, R. (2015), "Business Cases and Corporate Engagement with Sustainability: Differentiating Ethical Motivations", *J Bus Ethics.*, 147:241–259
- SIDA 1 (15 februari 2021). *Swedish Leadership for Sustainable Development*
<https://www.sida.se/partner-till-sida/naringslivet/swedish-leadership-for-sustainable-development> (Hämtad 30 maj 2021)
- SIDA 2 (28 Maj 2021). *Swedish Investors for Sustainable Development*
<https://www.sida.se/en/for-partners/private-sector/swedish-investors-for-sustainable-development> (Hämtad 30 maj 2021)
- SMHI 1, (2010). *Sveriges vattendrag*.
https://www.smhi.se/polopoly_fs/1.107131/webbSveriges%20vattendrag%2016.pdf (Hämtad 30 maj 2021)
- SMHI 2, (19 maj 2021). *Sveriges sjöar*.
<https://www.smhi.se/kunskapsbanken/hydrologi/sveriges-sjoar-1.4221>
(Hämtad 30 maj 2021)
- Spurgeon, J, (2008). Business and Biodiversity. *Business Law Review*. March, Vol.29(3), pp.58-63
- Steffen, W., Richardson, K., Rockström, J., Cornell, S.E., Fetzer, I., M. Bennett, E., Biggs, R., Carpenter, S.R., Vries, W., Wit, C.A., Folke, C., Gerten, D., Heinke, J., Mace, G.M., Persson L.M., Ramanathan V., Reyers B. och
-

Sörlin S. (2015), Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet, *Science* Vol. 347, Issue 6223

Stockholm Resilience Center (u.å). *Planetary Boundaries*.
<https://www.stockholmresilience.org/research/planetary-boundaries.html>
(Hämtad 30 maj 2021)

Stockholms universitet (16 januari 2015). *Fyra av nio planetära gränser överskrids*.
<https://www.su.se/forskning/fyra-av-nio-planet%C3%A4ra-gr%C3%A4ns-er-%C3%B6verskrids-1.218028> (Hämtad 30 maj 2021)

UNDP (23 februari 2021). *Mål 17: Genomförande och globalt partnerskap*.
Globala målen.
<https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-17-genomforande-och-globalt-partnerskap/> (Hämtad 30 maj 2021)

Winn, M., Pogutz, S. (2013). Business, Ecosystems and Biodiversity: New Horizons for Management Research. *Organization & Environment*. Vol.26(2), pp. 203-229.

World Economic Forum 1 (u.å) *Executive Summary*
http://reports.weforum.org/global-risks-2015/executive-summary/?doing_wp_cron=1620487731.7467839717864990234375

World Economic Forum 2 (u.å). *The Global Risks Report 2020*
http://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risk_Report_2020.pdf

Riskkategorier

Grön	Gul	Röd
Aerospace & Defence	Beverages	Construction & Building Materials
Automobiles & Parts	Chemicals	Electricity
Diversified Industrials	Financial Services	Food & Drug Retailers
Electronic & Electrical Equipment	General Retailers	Food Producers & Processors
Engineering & Machinery	Household Goods & Textiles	Forestry & Paper
Health	Personal Care & Household Products	Leisure & Hotels
Information Technology Hardware	Pharmaceuticals & Biotech	Mining
Media & Entertainment	Support Services	Oil & Gas
Software & Computer Services	Tobacco	Utilities
Steel & Other Metals	Transport	
Telecom Services		

Bilaga 2		
BOLAG	2015	2020
AAK	Omsättning	Omsättning
ABB	OMX	OMX
ALFA LAVAL	Omsättning, OMX, Totalt kapital	Omsättning, OMX, Totalt kapital
ASSA ABLOY	Omsättning, OMX, Totalt kapital, Personal	Omsättning, OMX, Totalt kapital, Personal
ASTRAZENECA	OMX	OMX
ATLAS COPCO	Omsättning, OMX, Totalt kapital	Omsättning, OMX, Personal
AUTOLIV		OMX
AVANZA	Totalt kapital	Totalt kapital
AXFOOD	Omsättning, Personal	Omsättning, Personal
BALDER	Totalt kapital	Totalt kapital
BILLERUD KORSNÄS	Omsättning	
BOLIDEN	Omsättning, OMX, Totalt kapital	Omsättning, OMX, Totalt kapital
BRAVIDA	Personal	Personal
CASTELLUM	Totalt kapital	Totalt kapital
ELECTROLUX	Omsättning, OMX, Totalt kapital, Personal	Omsättning, OMX, Totalt kapital, Personal
EPIROC		Omsättning, Personal
ERICSSON	Omsättning, OMX, Totalt kapital, Personal	Omsättning, OMX, Personal
ESSITY		Omsättning, OMX, Personal
FABEGE	Totalt kapital	Totalt kapital
GETINGE	Totalt kapital, Personal	Omsättning, OMX, Personal
HANDELSBANKEN	OMX	OMX
HEXAGON	Omsättning, Totalt kapital, Personal	Omsättning, OMX, Totalt kapital, Personal
HM	OMX	Omsättning, OMX, Totalt kapital, Personal
HUSQVARNA	Omsättning, Totalt kapital, Personal	Omsättning, Personal
ICA	Omsättning, Totalt kapital, Personal	Omsättning, Totalt kapital, Personal
INDUSTRIVÄRDEN	Totalt kapital	Totalt kapital
INTRUM		Totalt kapital
INVESTOR	Omsättning, OMX, Personal	Omsättning, OMX, Personal
KINNEVIK	OMX, Totalt kapital	OMX, Totalt kapital
LE LUNDBERGS	Omsättning, Totalt kapital	Totalt kapital
LOOMIS	Omsättning, Personal	Personal
LUNDIN PETROLEUM	OMX	
MEDICOVER		Personal
MTG	OMX	
NCC	Omsättning, Totalt kapital, Personal	Personal
NIBE	Personal	Omsättning, Personal
NOKIA	OMX	
NOLATO	Personal	
NORDEA	OMX	OMX
NORDNET		Totalt kapital
PANDOX		Totalt kapital
PEAB	Omsättning, Personal	Omsättning, Personal
RATOS	Personal	Omsättning
SAAB	Omsättning, Personal	Omsättning
SAGAX	Personal	
SAMHÄLLSBYGGNADSBOLAGET		Totalt kapital
SANDVIK	Omsättning, OMX, Totalt kapital, Personal	Omsättning, OMX, Totalt kapital, Personal
SCA	Omsättning, OMX, Totalt kapital, Personal	OMX, Totalt kapital
SEB	OMX	OMX

Bilaga 2		
BOLAG	2015	2020
SECURITAS	Omsättning, OMX, Personal	OMX, Personal
SKANSKA	OMX, Totalt kapital, Personal	Omsättning, OMX, Totalt kapital, Personal
SKF	Omsättning, OMX, Totalt kapital, Personal	OMX
SSAB	Omsättning, OMX, Totalt kapital, Personal	Omsättning, OMX, Totalt kapital, Personal
SWECO	Personal	Personal
SWEDBANK	OMX	OMX
SWEDISH MATCH	OMX, Totalt kapital	OMX
TELE2	Omsättning, OMX, Totalt kapital	Omsättning, OMX, Totalt kapital
TELIA	OMX, Totalt kapital	Omsättning, OMX, Totalt kapital, Personal
TRELLEBORG	Omsättning, Totalt kapital, Personal	Omsättning, Personal
VOLVO	Omsättning, OMX, Totalt kapital, Personal	Omsättning, OMX, Totalt kapital, Personal
ÅF PÖYRY		Personal

Bilaga 3

Bolag	Års- / hållbarhetsrapport 2015	Års- / hållbarhetsrapport 2020	Webbsökning	Riskkategori	Branch
AAK	X	X	https://www.google	Röd	Food producers and processors
ABB	X	X	https://www.google	Grön	Electronic and electrical equipment
ALFA LAVAL	X	X	https://www.google	Grön	Diversified industrials / Engineering and machinery
ASSA ABLOY	X	X	https://www.google	Grön	Diversified industrials
ASTRAZENECA	X	X	https://www.google	Gul	Pharmaceutical and biotech
ATLAS COPCO	X	X	https://www.google	Grön	Engineering and machinery
AUTOLIV SDB		X	https://www.google	Grön	Automobiles and parts
AVANZA	X	X	https://www.google	Gul	Financial services
AXFOOD	X	X	https://www.google	Röd	Food and drug retailers
BALDER	X			Röd	Construction and building material
BILLERUD KORSNÄS	X			Röd	Forestry and paper
BOLIDEN	X	X	https://www.google	Röd	Mining
BRAVIDA	X	X	https://www.google	Gul	Support services
CASTELLUM	X	X	https://www.google	Röd	Construction and building material
ELECTROLUX	X	X	https://www.google	Grön	Electronic and electrical equipment
EPIROC		X	https://www.google	Grön	Engineering and machinery
ERICSSON	X	X	https://www.google	Grön	Information technology hardware
ESSITY		X	https://www.google	Gul	Personal Care and Household products
FABEGE	X	X	https://www.google	Röd	Construction and building material
FASTIGHETS AB BALDER		X	https://www.google	Röd	Construction and building material
GETINGE	X	X	https://www.google	Gul	Pharmaceutical and biotech
HANDELSBANKEN	X	X	https://www.google	Gul	Financial services
HEXAGON	X	X	https://www.google	Grön	Software and computer service
HM	X	X	https://www.google	Gul	Household goods and textiles
HUSQVARNA	X	X	https://www.google	Grön	Engineering and machinery
ICA	X	X	https://www.google	Röd	Food and drug retailers
INDUSTRIVÄRLDEN	X	X	https://www.google	Gul	Financial services
INTRUM		X	https://www.google	Gul	Financial services
INVESTOR	X	X	https://www.google	Gul	Financial services
KINNEVIK	X	X	https://www.google	Gul	Financial services
LE LUNDBERGFÖRETAGEN	X	X	https://www.google	Gul	Financial services
LOOMIS	X	X	https://www.google	Gul	Financial services
LUNDIN PETROLEUM	X			Röd	Oil and gas
MEDICOVER		X	https://www.google	Grön	Health
MTG	X			Grön	Media and entertainment
NCC	X	X	https://www.google	Röd	Construction and building material
NIBE INDUSTRIER	X	X	https://www.google	Grön	Electronic and electrical equipment
NOKIA	X			Grön	Information technology hardware
NOLATO	X			Grön	Diversified industrials

Bilaga 3

Bolag	Års- / hållbarhetsrapport 2015	Års- / hållbarhetsrapport 2020	Webbsökning	Riskkategori	Branch
NORDEA BANK	X	X	https://www.google	Gul	Financial services
NORDNET		X	https://www.google	Gul	Financial services
PANDOX		X	https://www.google	Röd	Leisure and hotels
PEAB	X	X	https://www.google	Röd	Construction and building material
RATOS	X	X	https://www.google	Gul	Financial services
SAAB	X	X	https://www.google	Grön	Aerospace and defence
SAGAX	X			Röd	Construction and building material
SAMHÄLLSBYGGNADSBOLAGET I NORDEN		X	https://www.google	Röd	Construction and building material
SANDVIK	X	X	https://www.google	Grön	Engineering and machinery
SCA	X	X	https://www.google	Röd	Forestry and paper
SEB	X	X	https://www.google	Gul	Financial services
SECURITAS	X	X	https://www.google	Grön	Diversified industrials
SKANSKA	X	X	https://www.google	Röd	Construction and building material
SKF	X	X	https://www.google	Grön	Diversified industrials
SSAB	X	X	https://www.google	Grön	Steel and other metals
SWECO	X	X	https://www.google	Gul	Support services
SWEDBANK	X	X	https://www.google	Gul	Financial services
SWEDISH MATCH	X	X	https://www.google	Gul	Tobacco
TELE2	X	X	https://www.google	Grön	Telecom
TELIA COMPANY	X	X	https://www.google	Grön	Telecom
TRELLEBORG	X	X	https://www.google	Grön	Diversified industrials
VOLVO	X	X	https://www.google	Grön	Engineering and machinery
ÅF PÖYRY		X	https://www.google	Grön	Engineering and machinery